

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal

A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.

Postatakarékpénztári csekk számla: 43,916.

Szentistvánnapi előkészületek

Már megindultak az előkészületi munkák Szent-István napjának idei megünneplésére. Mi kálvinisták ez évben is, mint eddig, illő respektussal szemléljük a másik keresztyén egyháznak ezt az ünnepét, de attól illő távolban is akarunk maradni.

Reméljük, hogy az idén nem fogják megtörni a református közvélemény csöndes szemlélődésének nyugalmát olyan felajánlkozási kísérletek, mint az már több évben történt. Saját berkeinkben szokott ilyenkor nyugtalanság jelentkezni azok részéről, akik mindenáron szeretnének résztvenni a róm. kath. egyháznak ezen az ünnepén és így lehetetlenebbnél lehetetlenebb indítványokkal állanak elő, hogy miként tudánk ezt a kimondottan róm. kath. ünnepet általános keresztyén, avagy magyar nemzeti ünneppé tenni?

A debreceni álláspont ezzel a törekvéssel szemben már sokszor kifejezésre jutott, de most jónak látjuk újra megismételni.

Mi református magyarok nagy tisztelettel és megbecsüléssel vesszük körül I. István király emlékét, mivel ő tett legtöbbet azért, hogy nekünk magyaroknak is felragyogjon az evangélium világossága és mivel nemzetünk létét szilárd intézmények megteremtése által biztosította. A nagy keresztyén király és a nagy államférfi kétségtelenül minden keresztyén emberé és minden magyar emberé egyaránt.

Azonban aug. 20-án a róm. kath. egyház a *szentet* ünnepli, mi pedig az ő felfogásuk szerinti szenteket nem ösmerünk. Mi tehát I. Istvánt, mint szent Istvánt sohasem ünnepelehetjük. Azt pedig, hogyan kívánhatnánk, hogy a róm. kath. egyház tekintsen el az ünnepnek ettől a jellegétől, de ha kívánnánk is, hogyan remélhet énk e kívánság teljesítését?

Ha beállanánk az aug. 20-i ünneplők közzé,

akkor elhalványítanánk református álláspontunknak sugárzó fényét, mert az ünneplésnek azt a jellegét, hogy ott *egy szentet* ünnepele, a mi részvételünk egyáltalán nem tudná meggyöngíteni.

Helyesen fogták fel azért a régebbi református vezetők a maguk kötelességét ezzel a róm. kath. ünneppel szemben. Sem Tisza Kálmánt, sem Bánffy Dezsőt, sem Tisza Istvánt soha sem lehetett látni a körmenetek népe közt, mikor ezek az államférfiak miniszterelnökök voltak. Sajnos, az újabb időkben református közéleti nagyságok is ott lépdelenek már a szent jobb árnyékában. Miért? Azért, mert folytonos nyugtalankodás és állandó kísérletezgetés folyik egyházi közéletünkben az ünneplésbe való bekapcsolódás irányában és ez bizony sok kevésbé és szemü református ember tiszta látását is elhomályosítja.

Ünnepeljünk mi külön, — mondják ezek a róm. kath. állásponthez közeledni óhajtó atyánkfiai. Nyilván csakis külön ünnepelehetnénk, mert maguk a róm. katolikusok volnának az elsők, akik kereken utasítanak vissza az együttes ünneplést, hacsak az nem a teljes behódolásban állana, amilyennek kell tekintenünk a körmenetben való részvételt is.

De hát miért ünnepeleljünk mi külön? Elvégre I. István király minden nagysága és az iránta való minden tiszteletünk mellett is, egyáltalán nem tekinthető mindent elhomályosító reprezentatív egyéniségnek sem kálvinista, sem magyar szempontból, de még általános keresztyén szempontból sem.

Mint keresztyének megelégszünk mi a Jézus imádasával, kinek emlékezetére megüljük az ünnepeinket, de mi szentekre nem szorulunk, legyenek azok akár az apostolok, akár a későbbi nagy egyházi férfiak.

Mint reformátusok megünnepeleljük csendben, szerényen október 31-ét, de nem a refor-

mátorokat ünnepeljük akkor sem, hanem az íge fényének a reformáció által történt újra felragyogását.

Mint magyarok pedig azt tartjuk, hogy nemzeti ünnepből elég egy. Hiszen különben Árpádtól (ha ugyan nem Attilától) kezdve egészen Kossuth Lajosig végig ünnepelhetnénk minden hősünket és az egész esztendő csupa ilyen ünneplésből állana. Ezért minden nemzet egy napot szokott nemzeti ünnepévé avatni. A franciák a Bastille lerombolásának napját, az amerikaiak a függetlenségi napot, Genf az escalade ot és így tovább. Mi magyarok március 15-ét fogadtuk el ilyen nemzeti ünnepnapnak. Maradjunk csak ennél.

Június.

A zene evangélistája.

(Bach János Sebestyén születésének 250-ik évfordulójára.)

A világ egyik legnagyobb igehirdetője muzsikus volt. Ő volt a zene evangélistája, minden idők muzikusainak nagy bibliás embere. Hangjegyekkel leírt, a zenei műfajok köntösébe öltöztetett prédikációi ma is az élő szó erejével hatnak.

Az evangélium örökéletű igéinek oly csodálatos kifejező eszközt talált a zenében, mint előtte és utána senki. Az ő igehirdetése a századok múlásával sem veszített aktualitásából és erejéből, sőt inkább mindegyre tisztul és erősödik hangja s elmondhatjuk, hogy ma a világ minden nemzetének és felekezetének fiai egyforma gyönyörűséggel merülnek el beszédének szépségeibe. Bach János Sebestyén az egyedüli prédikátor, akinek hallgatósága — túl időn és enyészeten — állandóan növekszik.

Mint ember és mint muzsikus, egyaránt példaképe az evangéliumi értelemben vett keresztyén embernek.

I.

A még új, de Németországban már megizmosodott reformáció szabadabb és tisztultabb fejlődési irányt és lehetőséget mutat a pápizmus igája alatt fuldokló tudományoknak és a ledérségbe züllött egyházi zenének.

Luther még nem bántja a római egyházból áthozott istentiszteleti formát: a mise szerkezetét, csupán új tartalommal, evangéliumi értelemmel tölti meg azt. Csak a reformáció demokratikus alapvonásához igazodott, amikor az istentisztelet központjába állított igehirdetéshez a mise-szerű szertartás új elemeként a *gyülekezeti éneklést* is felvette. Ez a nagyszerű újítás teremti meg a *protestáns korál-irodalmat*, melyben Lutherrel az élen, éppen a németországi protestáns muzsikuskok szereztek maguknak soha el nem múlt érdemeket.

A korál nem lett mindjárt a gyülekezet közös éneke. Kezdetben csak a kántor vezetése alatt közreműködő énekkar adta elő az abban az időben már polifónikus harmónizálásban jelentkező s a poli-

fónikus feldolgozás folyamányaként ritmikusan lüktető korált. A reformáció első századának muzikusai szent lelkesedéssel, lázas igyekezettel munkálkodtak a megifjodott egyház új egyházi zenéjének megteremtésén. Az evangéliumi tisztaságért küzdő új hit a Bibliát állítja oda zsinórmértékül a hívek elé s ez az erős bibliaszeretet irányítja az új utakat kereső egyházi zenészeket is.

II.

Ilyen bibliás muzikus-családból származik Bach János Sebestyén is. Buzgó vallásosságát, rendkívüli zenei képességeit egyformán örökölte szüleitől és nagyszüleitől. A nagykiterjedésű Bach-familia közismert muzikus-család volt. Az akkori hercegi és fejedelmi udvarok zenekaraiban, valamint a thüringiai városok templomaiban egyaránt találkozunk egy-egy kiváló Bach-muzsikussal.

Bach János Sebestyén 1685 március 21-én (Gergely-naptár szerint 31-én) született Eisenachban. Alig kilenc esztendőskorában árvaságra jut s ettől kezdve legidősebb testvérbátyja, János Kristóf ohrdruffi orgonista neveli. Itt járt gimnáziumba s itt nyerte bátyjától első rendszeres zenei kiképeztetését is. Nevelőbátyját a történetírók különféleképpen rajzolják meg. Egyesek szerint a kiváló zene-pedagógus hírében álló Bach János Kristóf keménykezü ember volt, ismét mások irigy természetűnek mondják. Tény az, hogy a kis János Sebestyénben már akkor megnyilatkozó zsenit nem engedte ahhoz a lehetőséghez jutni, hogy mindegyre kibontakozó rendkívüli képességeit tehetségének nagyságához mérten kiművelhesse. A kis Sebestyén tehát lopva és éjszaka tanult. Éjszakánként, mikor a holdfény világított, kilopta bátyja szekrényéből annak egy féltve őrizett kótáskönyvét, melyben a kor legkiválóbb zenészeinek legnehezebb zongora-darabjai voltak összegyűjtve s azokat lassankint kimásol-gatta magának s a kimásolt műveket kívülről is megtanulta. Mikorra bátyja a dolgot észrevette s a kis Sebestyén szemévilágának veszélyeztetése árán készült másolatot dühében megsemmisítette, már csak a papirost téphette széjjel.

Tízennyolc éves korában a weimari herceg zenekarában találjuk, mint hegedűst. Innét pár hónap múlva Arnstadtba megy orgonistának. Majd a mühlhausen-i orgonistai állást foglalja el. Itt nősül meg először. Innét ismét Weimarba megy s itt az uralkodó herceg udvari orgonistája és kamarazenesze lesz. Kilenc évi működés után az anhalt-cötheni herceg meghívására Cöthenbe megy udvari karmesternek. Itt veszi el tragikus körülmények között első feleségét s ugyanitt köt másodszor is házasságot. 1722-ben, 37 éves korában elfoglalja a lipseai Tamás-templom előkelő kántori állását. Itt élt — s munkálkodott a legtöbbet — 1750 július 28-án bekövetkezett haláláig.

*

Talán kissé röviden és szárazon soroltam fel Bach életének kronológikus rendben következő adatait, melyeken, mint igénytelen tartó lábakon nyugszik az a drága élet-ámpolna, amelyekben e nagy ember életének minden szépsége illatozik. Am a Bach Sebestyén élete nem aféle mai értelemben vett karrier-történet, nem rejteget magában izgalmas meglepetéseket; a nagy nekilendülések szédítő

irama és a világhír káprázatos fénye egyformán hiányoznak belőle. A lipcsei Tamás-templom orgonapadjánál kétségkívül voltak már abban az időben is fényesebb és előkelőbb pozíciók, miknek elérése minden valamire való muzsikus becsvágát sarkalhatták s ő mégsem törtetett előre a világ fiainak ezen a széles útján. Ő egy csodálatos isteni dimenzió törvényeinek engedve, akkorát növekedett térben és időben, minden földi pozíciónál magasabbra, hogy míg kezei az orgona billentyűzetén örökéletű harmóniák inkarnációját segítették elő, szemeit a menynevi világosság sugárözönében fűrésztötte meg.

Ha koldus, utcai zenészként tengette volna életét, akkor is bizonyosan ugyanaz volna a számunkra, aki lett. Bármilyen sorban lett is volna része a földön, rendeltetése mindig ugyanaz maradt volna: drága és csodálatos *eszközzé* lenni az Isten kezében...

III.

Kora árvaságától kezdve munka, küzdelem és gond volt az élete. Bár a művészek művésze volt, nyoma sem található benne a hasonló embereket jellemző szerelenségnek, bohémságnak. Ideális, keresztyéni értelemben vett családi életet élt. Két házasságából 20 gyermeke született, akik közül csak hatan éltek túl atyjukat. Szerető, hűséges hitves sirjánál és tizenégy gyermek koporsójánál állani nem kis lelkiért és hitet kíván. Ilyen népes családot eltartani, ennyi gyermeket iskoláztatni, éppen elég gondot okozott a szerény jövedelmű, de takarékos apának. De az Istenben bízó embernek mindenre tellett. Tellett, mert volt hite és bizalma. Volt ereje is elviselni a lépten-nyomon jelentkező kicsinyeskedést, megnevelést és hálátlanságot azok részéről, akik között két kézzel szórta gazdag lelkének drága kincseit. Kitüntetésre, hírnévre — azért, hogy azzal hűségét táplálja — soha sem vágyott. Jellemző, hogy életében szűkebb hazáján kívül, alig ismerték. Uralkodók elismerését, kitüntetését is csak arra használta fel, hogy rövidlátó, akadékoskodó ellenfeleit az oktanak és ostoba kritizálástól távol tartsa. Az arnstadti konzisztórium pl. ilyen bűnökért róta meg: „A korálban csodálatos variációkat kevert, sok idegen hangot vegyített bele és ezzel a hívőket meglepettette.” — „A preludiáláskor eddig nagyon sokáig játszott, mióta pedig a superintendens úrtól e miatt figyelmeztetésben részesült, azóta a másik végletbe esett.” Halála után a lipcsei szenátus a következőket jegyezteti be a tanács jegyzőkönyvébe: „A Tamás-iskola kántora, vagy inkább zeneigazgatója elhalálozott. Az iskolának kántorra, nem pedig karmesterre van szüksége, ámbátor a muzsikában való jártasság is megkívántatik...”

A vaskalapos városi és egyházi hatóságok sok bosszúságot okoztak neki, igaz, hogy ezek előidézésében sokszor a maga lobbánékony természete is közrejátszott. A hatalmas, erős férfi alapjában véve mértékletes, józan életet élt, de rendkívül sokat dolgozott. Hivatalos kötelességei napról-napra, reggeltől estig foglalkoztatták s zeneszerzői munkásságát leginkább csak az esti és éjszakai órákban folytathatta. Zeneművei nagy részét is saját maga metszette nyomda alá. Nem lehet tehát csodálkozni, vagy megbotránkozni azon, hogy néhanapján elhagyta őt is a türelme s olyan cselekedetre ragadtatta magát, ami erősen ellentétben áll azzal, amit

róla, mint példás életű, keresztyén emberről mondtam. Jólelkű, megnyerő modorú ember volt, akinek tanítványai ragaszkodó szeretettel vettek körül.

A rengeteg szemrontó munka végül is megtámadta szemévilágát s élete végén megvakult. De még így is sokat dolgozott. Műveit vejenek tollba mondta.

Az emberi megnevelés, mellyel annyit küzdött életében, haláláig elkísérte. Temetésén csak a Tamás-iskola jelent meg, a városi tanács távol tartotta magát. Hogy e nagy élet záró akkordja még disszonásabb legyen, elnézte az emberi „hála” és „tisztelő”, hogy Bach özvegye, mint egy koldus-asszony, könyöradományokból tengesse nyomorúságos életét. Ezek után azon sem kell csodálkoznunk, hogy a legnagyobb zeneköltő hamvai emberektől elfeledve, ismeretlen, jeltelen sírban várják a feltámadást.

IV.

A gépmadár szárnyán magasba emelkedő ember szemei előtt semmivé-törpülnek a gigantikus méretű földi dolgok is. Az Istennel járó, Vele kézenfogva haladó ember még inkább így van a földi dolgokkal. Az ilyen ember csak az Isten nagyságát látja, hatalmát és erejét érezi. De, aki eljutott a megdicsőítő megismerésnek eme legmagasabb pontjára, az rádobban a maga kicsinységére, gyarló és bűnös voltára is. A Bach Sebestyén élete és munkássága ezen a megismerésen nyugodott.

Költészetének alaphangja a bűntudat, a bűnbeismerés. „Bűneim bilincseiből kiszabadulni!...” — hangzik ki a vágy a János-passió remek koráljából és a Máté-passió első részét befejező „Óh ember, sirasd meg bűnöd” kezdetű gyönyörű kórusából, valamint száz meg száz vokális műveiből. S ezekben domborodik ki az ő igehirdetői nagysága. Bach csaknem minden darabjában kereste és megjárta a megváltás és a bűnbánat útját s ezt az átélésnek olyan szubjektív erejével tolmácsolja műveiben, hogy szinte fizikailag érzékeljük.

Gazdag költészetének legszebb gyöngyszemei az a néhány klasszikus szépségű eredeti korál, amiknek megalkotásával — de a régiek feldolgozásával is — e műfajt tökéletességének tetőfokára emelte. Megértjük Mendelssohnt, aki így szólt, mikor a „Diszitsd fel magad, oh lelkem...” — kezdetű korált hallotta: „Ha sorsom megrabolná reményemet és hitemet, ez az egyetlen korál visszaadná azt nekem”.

Őt passiója közül a Máté- és János-passió, néhány szép kantátája, oratóriuma és motettája a világ zeneirodalmának legértékesebb darabjai. Ezekben tárul elénk plasztikus szépségében a bibliás Bach istenfélő, vallásos lelkülete. Ezekből árad ki az Isten közelléte utáni nosztalgia a legteljesebben. Ezek a művei avatják őt a zene evangélistájává, ékesszavú prédikátorává. Ő a protestáns egyházi zene reformátora és megteremtője. Ő a legprotestánsabb zeneszerzője a világnak.

Ha van Bach életében aféle szenzációszerű érdekesség, akkor ez bizonyára az lesz, hogy ő írta az egész világ katolikus miseirodalmának talán a legszébb darabját, a *h-moll misét*. Abban az időben ugyanis a lutheránus s általában a protestáns istentisztelet liturgiája — különösen pedig ennek énekzenei része — csaknem teljes egészében megőrizte

a mise szerkezetét s így nem meglepő az, hogy a lutheránus Bach misét komponál. Olyan grandiózus alkotása ez Bachnak, hogy mintegy évtizeddel ez előtt a világ legnevesebb muzsikusi az emberiség tiz legszebb és legértékesebb zenei alkotásai közé sorozták.

Neve szervesen hozzánőtt az orgona történetéhez. Az emberiség legnagyobb orgonistája volt. Bach óta minden orgonapad tündöklőbb lett tekintélyben és emelkedett magasztosságban. Bach János Sebestyén jelölte meg a protestáns orgona igazi hivatását a liturgiában és a liturgián kívül. Orgonaművei ma is az orgonajáték magas iskoláját jelentik. Korál-előjátékai, preludiumai és káprázatos kontrapunktikával megszerkesztett fugái nemcsak a protestáns egyházi zenészek rajorgását bírják, hanem felekezeti különbség nélkül minden muzsikust, akik gyönyörűséggel tudnak elmélyülni a magasabbrendű orgonazene csodás szépségeibe.

Ugyanezeket mondhatjuk el zongorára és más hangszerekre szerzett műveiről is, amiket naponkint hallhatunk a világ hangversenytermeiben.

Szerte a világon állandóan zengő Bach-művek nagukban hordják dicséretüket s hirdetik nagy alkotójuk halhatatlan nevét.

Születésének két és félszázados fordulóján hálás szívünk minden elismerésével hajtjuk meg tiszteletünk lobogóját a világ legnagyobb, de egyben legalázatosabb muzsikusának, a zene ékesszavú, egyszerű evangélistájának áldott emlékezete előtt.

(Tiszaföldvár.)

Szabó Gyula.

Nyári gondolatok.

Hiába dicsőítik a költők a tavaszt, az esztendő legdrágább, legkedvesebb időszaka mégis csak a nyár, a lángugarú áldásthözó nyár. Különösen kint a falvakon, egyszerűbb községekben.

Másképpen ragyognak ilyenkor még a templom ablakainak üvegtáblái is. Az akácfák lombjainak árnyékában valami csodálatos sötét azúrkék színt mutatnak, akár a tenger tüköre.

Igaz, hogy vasárnaponként, igehirdetés idején, akár mint igyekszik is az ember a figyelmet lekötöni, egy-két napbarnította arcú atyafi, szépen, csendesen szundikál a templomban. Dehát már ezt meg kell szokni. Mert például nálunk egyik elődömnek már régen megmondotta egyik gávai magyar: Tiszteletes Úram! ha az a jó templomi álom nem volna, már régen meghaltam volna.

A Lónyai csatornában, a Tiszán fürdik a temédek apró gyermek, ember. Nincs itt a folyó-partján sem villa, sem uszoda. A fűre, a fővényre, a homokra vetkőzik minden magyar. Pedig hát a füzesekkel, a hegyaljai hegyek remek panorámájával, olyan szép tájék volna ez itt, hogy már régen megérdemelte volna, hogy egy-két villa, uszoda tenné ékebbé ezt a környéket.

De hát ki gondol ma erre? S ki gondolhatott volna itt ilyesmire a letűnt időkben?

A felső-tiszamentének ez a tájéka a hadak útja volt hosszú évszázadokon keresztül. Bocskai, Rákóczi hadai ezen a vidéken vonultak keresztül. Itt

bizony őszinte lélekkel énekelhetik a hívek minden nemzeti ünnepen:

*Szabadság! itten hordozák
Véres zászlóidat,
S elhulltanak legjobbjaink
A hosszú harc alatt.*

Természetes dolog, hogy az ilyen helyeken, a művelődés törvényei szerint, a kultúra lemarad. S az emberek élnek úgy, ahogy lehet.

A nyár azonban így is szép és vonzó. Hiszen a poézis tanyát üt ilyenkor minden egyszerű faluban, községben.

A nagyvárosok lakói is sietnek ilyen tájban kifelé a paloták tömkelegéből a szabad természet ölére, ki a falvakba, üdülőhelyekre nyaralni.

De viszont, fájdalom, a mi falusi magyarjaink az utóbbi években, még nyárnak idején is sietnek a főváros palotái közé munkát keresni...

Vajjon mit jelent ez az állapot, ez a nyomorúságosan felfordult világ!? Oh bizony az egyházak vezető férfiainak, a vallás szolgáinak kötelességük ezen téma felett gondolkodni. Mert lehetetlen dolog észre nem vennünk azt, miszerint sehogysémm vezethet jóra az a helyzet, amikor egy kicsiny nemzetnek nyolcadrésze világvárosi polgárrá lesz.

A biblia, egy fákkal, virágokkal felékesített helyről, a paradicsom-kertről, a boldogság tanyájáról beszél akkor, amikor az emberi élet kezdetéről nyújt felvilágosítást. Wells angol író, egyenesen a tengerpartot jelöli meg, mint azt a helyet, ahol az ősemlék alakja feltűnik.

A világvárosok keletkezése, létrejövetele, az emberi művelődés szélsőséges következménye. — Tehát bizonyos fokú abnormitás.

A világvárosok, amikor túlságosan nagyvárosokká lesznek, valami olyasmi tünetet mutatnak egy-egy faj, nemzet testén, mint például az emberi szervezetnél a szív elzsírosodása.

Hányszor prédikáljuk, amikor ősszel a mulandóságról beszélünk: Hej Babylon, hej Ninive!...

Volney „A romok” című művében, egyik ősi magasabb kultúrájú nemzet világvárosának romjai felett, a vallást vádolja kegyetlen módon, mint olyan tényezőt, amely romlást, pusztulást hozott ama fajra, nemzetre. Ezen művében nagy hitetlenséggel ostromozza az összes vallási rendszereket.

Csak egyben téved. Abban nevezetesen, miszerint nem veszi tekintetbe, hogy a különböző vallási rendszerek, csak akkor működhetnek közre, mint romboló erők, tényezők, ha a merev dogmatizmus falai közé zárkoznak. Ellenkező esetben azonban, minden vallási rendszer egyedül csak áldást hozhat mindenféle népre és nemzetségre.

A vallásnak elől kell járnia a szociális reformok sürgetése, munkálása terén. Ha ugyanis a vallás, az egyház szolgálói, őrangyalai, teljesen elzárkoznak a haladó korszellem elől, akkor a farizeizmus utat talál a társadalom minden osztályánál, rétegénél.

Nekünk például, ma élő magyar protestánsoknak sehogysémm szabad jó szemmel néznünk azt a jelenséget, hogy a falusi nép egy bizonyos százaléka Pest-felé gravitál.

Én legalább, amikor egyik-másik atyánkfia búcsút vesz tőlem, mielőtt Pestre költöznék, sokszor így sóhajtok fel: Hej Babylon, hej Ninive!

Mert nagy oka van ám annak, amikor egyik-másik szegény atyánkfia hátára veszi a batyut s itt-hagyja az akáclobos falut, a lángsugarú tájékat, a Tiszapartot, a rétet, az erdőt, a mezőt, a pacsirták, a madarak kórusát. S megyen oda, ahol a kőpaloták között még az aszfalt is meglágyul nyárnak idején. Oda, ahol az életunt, önmagukkal meghasonlott emberek serege napról-napra szaporodik, növekedik.

Mert hát mégis csak szép és kedves a nyár kint a falvakon, egyszerűbb községekben. A falusi templom ablaka, az akácfa lombjainak árnyékában úgy ragyog ilyenkor, mint a tenger azürkék tüköre. Igaz, hogy az atyafiak közül egyik-másik szundit egyet a prédikáció alatt. De hát ez, nem baj. Ki tudja, miről álmodik? Talán arról, hogy megváltozott a szegény falusi földműves helyzete? Hogy nem kell már Pestre szaladgálnia munka után nyárnak idején?...

Óh adja az egek Ura, hogy ez az álom, minél előbb valóra váljon!

Baráth Imre.

„Új rendszerű tankönyvkiadás.”

Mélyen tisztelt Igazgató Úr!

A Debreceni Protestáns Lap 1935 június hó 15. számában előzetesen közrebocsátott kritikámra, Igazgató úrtól választ kaptam. Ehhez a válaszhoz a következő megjegyzéseket fűzöm:

Az Igazgató úr kérlelhetetlen kritikát kér munkájára. Így olvastam a könyvecskéjéből. A kritika még meg sem jelent s máris „A háttérben eselleg meghúzódo litkos indok és a cikkirő gorombaságá”-ról méltóztatik beszélni. Tudtommal cikkemben sehol goromba nem vagyok és tudatosan, vagy rosszindulatból soha egy embertársamat sem szoktam megbántani, ez alkalommal sem bántok cikkemben senkit. De, ha Igazgató úr mégis megbántva érzi magát, én ezt végtelen sajnálom és szíves elnézését kérem. Semmi okom nincs arra, hogy Igazgató urat megbántsam, még akkor sem, ha a tankönyvkiadás terén, én meg azokat a megállapításokat tartom célszerűtlennek, amelyet Igazgató úr célszerűnek vél.

Hogy pedig cikkem teljes mértékben igazolja az Igazgató úr állításait, ezt tagadom. Méltóztatnék ebbeli véleményét felfüggeszteni, míg alant következő és sorozatosan megjelenő cikkem teljes egészében ismerni fogja Igazgató úr. Abbeli szíves tanácsát Igazgató úrnak, hogy ha: 1.— P-jével adtam volna a fizikát, már régen eladtam volna, nagyon köszönöm. Arra kérem azonban Igazgató urat, legyen szíves kieszaközölni az összes református középiskolákban, hogy kizárólag csak a Nagy Miklós-féle fizikát használják. Ez esetben hajlandó vagyok a már régen 2:50 P-re lezállított árból is lényeges engedményt tenni. Amikor a fizika megjelent, tessék csak utánanézni, a 4— P-s árnál olcsóbb fizika nem volt.

Végül arra a kívánságára Igazgató úrnak, hogy mit szól majd az Ön megállapításaira az általam vezetett nyomda igazgatósága, egyéb válaszom nem lehet, mint az: ez a vezetőség a gyakorlatban ismeri a tankönyvelőállítás és kiadás súlyos nehézségeit,

terheit és kiadásait s különbséget tud tenni az ideálisan felépített álomkép és reális valóság között.

* * *

Előző közleményemben megígértem, hogy a tankönyvelőállítás és kiadás dolgában szerző által felsorakoztatott érvekkel, vagy ha jobban tetszik: elgondolásokkal foglalkozni kívánok. Jóelőre kijelentem, hogy távol áll tőlem az a szándék, hogy akár az általam vezetett vállalat, akár más tankönyvkiadók érdekében a legcsekélyebb mértékben is letérjek a reális tárgyilagosság útjáról. Szembe kell fordulnom azonban azzal a széles körben folyton hangoztatott és forgalomba hozott felfogással, hogy ha a tankönyvet kis nyomdában nyomtatnák, annak előállítására lényegesen olcsóbb áron történhetné. Ennek igazságát azzal a példával igyekeznek alátámasztani, hogy ha X, vagy Y egy-egy kevés terjedelmű munkát vidéki kisebb nyomdában nyomtat, lényegesen olcsóbb áron készített el, mint nagyobb nyomdában s ilyenformán ennek nyomtatási árát veszik a tankönyvnyomtatás alapjául is. Ez nagyon téves felfogás. Nem kívánom itt vita tárgyává tenni, hogy vajjon helyes-e akár pedagógiai, akár esztétikai szempontból, azzal a vidéki kisnyomdával készített tankönyveket, amely nyomdatechnikailag nincs kellően felszerelve s a nagy körülményektől s így a lehetőség szerint hibamentességet és kifogástalan előállítást igényelő tankönyvek előállítására, hiányos felszerelésénél fogva nem is alkalmas. Annak a nyomdavállalatnak, amelyik a szerző által száz-ezerszámra tervbe vett nagymennyiségű tankönyvet kiakarja gyártani, igen nagy befektetést kell eszközölnie, s a súlyos összegeken vásárolt berendezését fokozatosan le kell írnia, mert bizony a gép is elkopik s helyette újakat kell beszerezni. Szakképzettebb, tehát nagyobb fizetésű munkásokat kell emberséges nyolcórás munkaidővel alkalmaznia s így kétségtelen, hogy regieköltsége nagyobb a kisebb nyomdász regiejénél, aki saját maga, segédek alkalmazása nélkül három-négy tanulógyerekekkel naponként 14—16 órát dolgoztatva, termeli ki úgy magában, mint szerencsétlen inasaiban is, a nyomdai munkást amúgy is nagymértékben pusztító tuberkulózist. Az ilyenmódon való tankönyv termelést én bizony keresztyéni felfogásommal összeegyeztethetőnek nem tartom s ilyen tankönyvtermelésre, emberséges gondolkodásomnál fogva, nem is vállalkoznék. Válaszomnál tehát az ilyen tankönyv kitermelésre figyelemmel nem lehetek.

Tessék nekem őszintén, tárgyilagosan megmondani, hogy egy ilyen kisnyomda terméke összehasonlítható-e a modern technikailag felszerelt és szakképzett munkásokkal dolgozó nyomda termékével? Vagy elképzelhető-e az, hogy a nyomdász-mesterség elemi szabályaival tisztában nem lévő inasgyerek olyan szedést, vagy nyomást állítson elő, mint egy szakképzett nyomdai munkás? Bizony ez alig lehetséges. Fájdalom — elismerem —, hogy ma az a jelszó: nem fontos a kiállított munka szépsége. Fődolog az olcsóság. De vajjon az iskolába járó ifjúság széperzékének nevelése szempontjából helyes-e ez az elv? Ezt alig hiszem. Néhai gróf Klebelsberg Kunó közoktatásügyi miniszter, kinek kiváló széperzékét kétségbevonni nem lehet, egy tankönyvkiadói ankéton jelentette ki, hogy „a magyar tan-

könyvek nyomdai kiállítás tekintetében legalább is közelítsék meg a külföldieket, mert ennek a tanuló ifjúság széperzékére igen erős nevelő hatása van. Azért tehát, mert magyarok vagyunk, nem muszáj balkáni nivóra süllyednünk.

Szerző úr azt állítja, hogy a feleslegesen nagyterjedelemmel előállított tankönyvek igen drágák. Hogy feleslegesen nagyterjedelműek-e a tankönyvek, ezt nem tudom, ehhez nem értek. Azonban, hogy a középiskolák alsóosztályaiban 30—40, a felső osztályokban 60—70 P-be kerülnének ma a tankönyvek, ezt kénytelen vagyok kétségbevonni. Elismerem, hogy ennyibe kerülnének, ha — *nem volna nekik segítőegyesületi könyvtárak és ócska tankönyvek.* Miután azonban ma már a tankönyveknek 80%-a ilyen módon kerül a tanuló kezébe, a szülőknek csak 20%-a szerez be új tankönyvet, ez a 20% pedig igen tehetőszülő, tehát megfizetheti.

„*A magas iskoladíj, drága tankönyv, drága taneszköz örök lövés a szülők szemében*”, — írja szerző úr. Elhiszem. Azonban méltóztasson azt is elhinni, hogy az iskolafenntartó testületeknek így is nehéz előteremteni a megdöbbenően szerény tanári fizetéseket is. Ami pedig a drága tankönyvet és taneszközt illeti, hivatkozom az első közleményemben nyilvánosságra hozott számadásra. Ebben azonban nincs benne a társadalombiztosító és az adó, a gépek kopása, az ismertetésre szétküldött tiszteletpéldányok, a szegény tanulók részére az iskolafenntartó testületek kérelmére adományozott tankönyvek és nincsen főleg bekalkulálva az, hogyha időközben egy újabb tankönyvet vezetnek be, azok az iskolák, akik eddig a kiadó tankönyvét használták, kivezetik a használatból a régi tankönyvet, amely aztán a kiadó nyakán marad. Ezesetben a kiadó a raktáron maradt tankönyveket eladhatja kilónként 2—3 fillérért. Így aztán igazán olcsó tankönyvhöz jutnak — a papírzúzó malmok, a tankönyvkiadók bőrének terhére, de nem a tanuló ifjúság. Ezt bizony szerző úr sem nevezheti jó üzletnek.

Szerző úr valóban hálára kötelezi a tankönyvkiadókat, amikor elismeri, hogy a tankönyvkiadás igen nagy befektetést igényel. Abban is egyetértek szerző úrral, hogy az ifjúsági segítőegyesületek, antiquáriumok tönkreteszik a tankönyvkiadókat. Az is teljesen helytálló, hogy a tankönyvek jelenlegi árának, nem a tankönyvkiadók az okai. Abban azonban nem tudok egyetérteni szerzővel, hogy az írói díjak, vagy a „*jelenlékeny bírálati díjak*” ne jutnának meg nem érdemelt helyekre, helyesebben, hogy azok túlméretezettek volna. Hogy ezek a szülők zsebéből préseltetnek ki, az csak természetes. *Azonban a tankönyvet a szerző is a lelkéből, az agyából préselte ki, amelyért tisztességes honorárium jár.* Ami pedig a bírálati díjat illeti, vajjon lehet-e attól a feltétlen kiváló képzettségű tudóstól, ki a bírálatot megbízott, lelkiismeretes munkát várni, ha munkája nem lesz érdeme szerint honorálva. Én bizony — ha kell, még a tankönyvkiadó-vállalatokkal szemben is — azt az álláspontot vagyok kénytelen képviselni, hogy ha a technikai munka becsületesen megfizettetik, *annál hátrányosabb joga van a tudományos munkának arra, hogy illendőképpen honoráltassék.* Attól a tanár úrtól pedig, akit a lelke kényszerít még haszon nélkül is a tankönyvirásra, *elfogadni az ingyenmunkát, szerintem nem jelent*

kevesebbet, *mintha valakinek a zsebéből kiemelik a duzzadt pénztárcát.* Hogy a tankönyvszerzők meglenének elégedve a nettó-bevételtől eredő tankönyvenkénti 5—6 fillérral, alig hiszem. Azokat az úgynevezett mellékes költségeket pedig, amelyeket a tankönyv árával a vásárlók megfizetnek, bizony szintén nehéz volna eltörölni, mert ezekből a mellékes költségekből, de sok özvegyen maradt tanárné, lelkészné, tanítóné és más szegényember tehetséges gyermeke részesül segélyben, ingyen tankönyvben, megkönnyítvén a szegénységgel küzködő szülő gondját.

„Gyakorlati szempontból megkívánám a jó tankönyvtől, hogy: 1. legyen rövid; 2. legyen olcsó; 3. ne zárja el a fejlődés, tökéletesedés útját hosszú időre; 4. legyen általános érvényű, **azaz használhassa minden magyar középiskolai tanuló nemre és felekezetre való tekintet nélkül.**” — Így a szerző úr. A tankönyvkiadók ez ellen alig hiszem, hogy protestálnának. De vajjon olcsóbb lenne-e ezáltal a tankönyv? Eddig egy-egy tankönyv élettartama 10—20 év volt. A rohamlépésben haladó tudomány azonban ezt az élettartamot 5—10 évre redukálta. Mármost, ha a szerző úr szerinti lüktető fejlődés mostani zsinórmértékét vesszük figyelembe, úgy a tankönyvek nagyrésze minden egy-két vagy három évben változnak. A régiak tehát kiesnének a forgalomból. Reális számítás szerint középiskolai tankönyvet — alapul véve a legolcsóbbat — 1·50 P-n alul előállítani — még központositás mellett is —, szerintem teljes lehetetlen. Lehetetlen már csak azért is, mert a tervbe vett gyakori változás folytán a könyvkiadó nyakán marad a sok eladhatatlan példány. Ezzel szemben a régi helyzet az, hogy ezer és ezer olyan család van, ahol a 2—3—4—5—6 P-s könyvek 5—10 évig egyik gyermek kezéből a másikéba vándorol. Azt hiszem, nem kell matematikusnak lenni, kétségen kívül megállapítható, hogy bizony a mai drágának mondott iskolai könyvek mégis csak olcsóbbak, mint a tervbe vett redukált terjedelmű, de folyton változó új tankönyvek. Ezenkívül teljesen kizártnak tartom, hogy a magyar református Egyetemes Konvent hozzájáruljon ahhoz, hogy a katolikus szerzők által, katolikus szellemben írott középiskolai tankönyvek bevonuljanak a református középiskolákba. És viszont a katolikus vezetés alatt álló középiskolák sem engednék be a református szellemben írott tankönyveket iskoláikba. Ez egész természetes is.

Kívánatosnak tartaná szerző, hogy a tankönyvnyomtatás és tankönyvkiadás külön választatnék. E célból a közoktatásügyi minisztérium fennhatósága alatt alakulna egy központi könyvkiadó-vállalat. Bizony a kérdésnek ilyen való felvetése egy kissé megdöbbenet. Nem tudom, hogy szerző úr jól meg gondolta-e a felvetett eszmét. Hiszen ilyenformán egész bátorsággal felvethetnénk azt az eszmét is, hogy a ruhát, a cipőt, a fehérneműt, az élelmezést, az írószert stb., stb. mind-mind központilag, helyesebben államilag szolgáltatassák a részünkre, mert így olcsóbban lesz beszerezhető. Itt nyilvánvalóvá lett, hogy szerző teljesen egyoldalúan gondolkodik e kérdésben. Azt kérdelem mostmár, hogy esetében mi legyen az országban meglévő óriási befektetésekkel megalapozott tankönyvkiadó-vállalatokkal? Mi legyen azzal a több mint 700 könyvkereskedővel,

amely adófizető alanya az országnak? Ki viseli a dubiózá vál követeléseket? Ki bonyolítja le azt az óriási adminisztrációt, amelyet most az ország összes tankönyvkiadói és a 700 könyvkereskedő bonyolít le, nem beszélve az ifjúsági segélyegyletekről. Van-e fogalma szerző úrnak arról, hogy a könyvkiadó és könyvkereskedő néha egy év alatt sem kapja meg a hitelbe odaadott tankönyv árát. Mit gondol szerző úr, hogy milyen óriási adminisztrációt kellene felállítania az államnak, hogy különösen szeptemberben az országos forgalmat lebonyolítsa. Mibe kerülne ez az állami adminisztráció? Ki viselné ennek a költségeit?

Tessék meghinni, hogy ennek a költségeit is csak a tankönyvek árába lehet elkalkulálni, mert az állam ennek az adminisztrációnak terhét a 74 milliós deficit mellett nem vállalná és nem is vállalhatja. Ez a különválasztási eszme tehát nemhogy olcsóbbá, hanem a központi drága, gyakorlat nélküli adminisztráció mellett, szerintem még drágábbá tenné a tankönyveket. Hogy pedig — amint szerző úr említi — a könyvkereskedők bonyolítsák le 10% jutalék mellett a könyvforgalmat, csak az mondhatja, aki teljesen járatlan a kereskedelemben. Erre röviden csak annyit: hogy telik ki 10%-ból az 1½% forgalmiadó, a szállítási költség, az államiadó, a keresetiadó, a boltbér, a fűtés, világítás, a kereskedő megélhetése, stb., stb. Haszonról nem beszélek, pedig erre is szükség volna, mert a könyvkiadónak és könyvkereskedőnek öregkorára nem ad az állam nyugdíjat s így önmagának kell öregnapjaira valamit félretenni, hogy a szegényházba ne kerüljön.

Szerző úr kimutatja, hogy 153,816 középiskolai tanuló van Csonka-Magyarországon. Az összes középiskolák tankönyvvvel — új tankönyvvvel — való ellátására kerekén 1.000.000 — pengőt számít. Lásuk, hogy festene ez a számítás a gyakorlatban. Először, forgalmiadó 1½% 15.000 — P, másodsor: írói díj 15% — szerző számítása szerint — 150.000 — pengő, harmadsor: bírálati díj 2% 20.000 — P, negyedsor vasúti és postai szállítási, csomagolási költség 5% 50.000 — P, ötödsor: a központi szerv adminisztrációja 10% 100.000 — P, hatodsor: 5% az új tankönyvekből az iskola-igazgatóságoknak és tanár uraknak megismerés céljából 50.000 — P. Ez összesen 385.000 — P. Természetesen központi kezelés mellett. Maradna tehát 153,816 középiskolai I—VIII. osztályos tanuló tankönyvének nyomdai előállítására 615.000 — P. Ez pedig azt jelenti, hogy a kis-, a közép-, vagy a nagynyomdának — ahogy tetszik — a középiskolai tanulókat el kellene látnia az I—VIII. osztályig egyenként és évenként 3.998, vagy mondjuk kerekén 4 — pengőért — újonnan nyomtatott tankönyvekkel. Engedelmet kérek, ez tréfa. Mint már többször kijelentettem, nem értek a kérdés pedagógiai részéhez. Azt azonban mégis bátor vagyok kijelenteni, hogy annyira összezsugorított tankönyveket nem tudok elképzelni, hogy egy középiskolás tanulót 4 — P ára tankönyvvvel, minden tantárgyra el lehessen látni, egész a VIII. osztályig. Arra pedig, hogy a tankönyv a különböző tantárgyaknak csak a csontváza legyen és erre rakja reá a tanár a húst, nem vitatkozom. Annyit azonban mégis megjegyzek, hogy a rengeteg óraadással megnyomorított tanár, vajjon képes lesz-e a csontváza

a kellő mennyiségű húst reárakni? Nem tudom. Lehet. A tanár urak ezt jobban meg tudják mondani.

Egyetértek szerzővel atekintetben, hogy a tudományok haladásához mérten, a régi elavult tankönyvek helyett újabb, modernebb tankönyvek kerüljenek forgalomba. Az azonban nem állja a helyét, hogy a mai 4—5 tankönyvkiadó mellett nem gondolhatunk komolyan tankönyvek kiadására. Nagyon jól méltóztatik tudni, hogy a kultuskormány rendelete szerint az állami iskolákban új tankönyvek bevezetése öt évre meg van tiltva, amely tilalom, úgy tudom 1937-ben fog lejárni. Azt pedig a leghatározottabban kijelentem, hogy a tankönyv ma úgyszólván az egyedüli cikk, amely kartellirozva nincsen. Tessék azt nekem elhinni, hogy a tankönyvkiadók közt semmiféle kartell nem áll fenn, sőt fennáll egy igen erősen kifejlesztett konkurrencia. A kultuszminiszteri rendeleten kívül tehát mi gátolja az új tankönyvek kiadását? Semmi.

Továbbiakban azt írja szerző: „Ne gondoljuk azt, hogy a tankönyvkiadás központi irányítása feltétlenül maga után vonná a tankönyvkiadás monopolizálását. A tankönyvkiadást irányító szerv meg tudná találni a módját annak, hogy egy-egy tankönyvből 3—4 tankönyvszerkesztő munkája is megjelenhessen.“ Nyomdatechnikailag itt ismét nagy tévedésbe esik a szerző úr. Óriási különbség a tankönyvkiadásnál az, hogyha egyazon szövegű könyvből 30—40.000 példány állítatik elő, vagy pedig a 40.000 példány négyfajta, esetleg még többfajta szöveggel jelenik meg. Etekintetben szakemberek közt vitatkozásnak helye nincs. Négy új szedés, négy új korrektúrázás, négy beigazítás, négy egyengetés, négy fűzés, vagy kötés, négy szerzői díj, négy bírálati díj stb., stb. nem olcsóbbá, hanem aránylag ényegesen drágábbá tenné a tankönyvet.

Dózsa György.

(Vége köv.)

Legfontosabb belmissziós lépés.

Egyházi életünk felfrissítése, a régi boldogabb állapotba visszavezérlése céljából a legsürgősebben megoldandó kérdésnek tartom a házi istentiszteletek tartását, illetve tartásának a lehetővételét. Az kivihetetlen, hogy a lelkes sorra járjon a hívekhez hasonló célból. Legfőleg koronként látogathat el egyes házakhoz, vagy ellenőrizheti, rendezheti az ily összejöveteleket. Ez azonban nem elég. Hanem lehetővé kell tennünk, hogy minden egyes háznál a családfő, vagy helyettese végezhesse a házi istentiszteleteket. Ez azonban csak úgy lehetséges, ha olyan könyvet készítünk, amely az év minden napjára szóló istentiszteleti programot tartalmaz, tekintettel az egyes ünnepek s más körülmények alkalmaira. Ebből a kész könyvből olvastatnék fel a családtagok előtt a szükséges vallásos dolog. Kezdődne az istentisztelet az előírt ének minden használható s alkalmas verseinek diktálás után való eléneklésével; ezt követné a szintén előírt, sőt odanyomatott ószövetségi szent és tanulságos történetek, vagy újszövetségi alkalmas helyek felolvasása, olykor könnyű és rövid beszédartás; végződne imádkozással s énekléssel. Ezek mind készen volnának kézbe-

adandók, hogy csak leolvasni kelljen ezeket. A könyv a rendesnél nagyobb betűvel volna nyomtatandó, hogy az egyszerű emberek és — főleg az öregebbek, könnyen olvashassák. Természetes, ez óriási munka volna, melyet csak többek vállalkozása oldhatna meg. És minden más évre új könyv volna szükséges. Így tennők lehetővé a házi istentiszteletek meggyökeresedését fent és alant, ami hatalmas lépés volna belmissziós téren az óhajtott cél: egyházi hitéletünk virágoztatása felé s tán a vallásos gondozást nélkülöző ezrek és ezrek között is gátat vetne a könnyű eltévelyedéseknek, áttéréseknek. A művet hivatalosan kellene megszerkeszteni s ingyen osztogatni. Kivált házasságkötések alkalmával ezt kellene az új házásoknak ajándékolni átnyújtani.

En ezt a kérdést igen fontosnak tartom, de szólnak mások is: Quid faciamus?

Gebe, 1935 június.

Id. Szigethy Gyula,
református lelkész.

Tudomány és irodalom

A házasság, a család és a gyermek

Okos Gyula, Szabó Imre, Dr. Tunyogi Szűcs Kálmán, Dr. Szentpéteri Kun Béla, Muraközy Gyula, Dr. Viktor János és Dr. Gyulai Ernő előadásai.

A Kálvin Könyvtár 10—11. száma. Kiadta a „Református Élet”. Ára: 1.20 P.

A „Református Élet” 1935 május 23, 24 és 25-én Budapesten tartott nagyfontosságú ankétjén elhangzott előadások gyűjteménye ez a könyv. Ezeket a kérdéseket komoly, megbízható adatok alapján úgy tárgyalták, hogy egyházmegyéink és kerületeink, de a református társadalom és tisztán láthasson és megalkothassa véleményét. A róm. kath. lapok és a napi sajtó más szempontot képviselnek.

Régi vágyunk, hogy egy-egy nagyjelentőségű konferencia előadásai így adassanak ki, mint ezek. Most már a magyar református társadalmon a sor, hogy minél több kiadást érjen!...

Szerencsés és okos volt az előadók megválasztása: Falusi, városi lelképásztorok, egyetemi professzor és minisztériumi tisztviselő, törvényszéki bíró, aki egyszemélyben orvos is!...

I. Ez égetően aktuális és nemzeti életünkbe mélyen beleszántó kérdésekről először *Okos Gyula* ókéskei lelkész szólott: „*A család romlása falun*” címmel.

Megállapította, hogy református lelkészek már 70—80 évvel ezelőtt sürgették a Dunántúlon a becsületes földreformot, amikor az egykekérdés még csak gazdasági kérdés volt és könnyebben meg lehetett volna gyógyítani. (Sajnos ma már erkölcsi kérdés is!) De nem hallgattak rájuk...! Most a polgári házasságkötés eltörlése vagy módosítása érdekében való propagandára használják fel bizonyos körök a család és az egykekérdés felszínén tartását.

A családi élet romlásának okait a gyermekről alkotott hamis felfogásban, a konjunkturális, vagyis az össze nem illő párok házasságkötésében, a katonai

szolgálat szüneteltetésében, a termelők fuvarozásában, tehát a családtól távol élésben, a nő ballépésének következményeit sebészeti úton eltüntető operációk reklamirozásában, az erkölcsromboló moziés színi előadásokban, a gazdák eladósodásában stb. látja, tehát nem a polgári házasságkötés fennállásában!...

A baj orvoslására ajánlja a Duna-Tisza-közén a becsületes földreformot, a Tiszántúlon a jól átgondolt telepítési és birtokpolitikát, a sokgyermekes apák előnyben részesítését, az örökösödési törvény olyan módosítását, hogy az egyke a vagyonnak csak $\frac{1}{3}$ -át örökölhesse, a harmadik gyermek már az állam költségén neveltesse, de bent a családban; az egykétől minden katonai kedvezmény vonassék meg (*ezt az egy javaslatát nem helyeslem!*) az egykével fertőzött helyekre a Szeretetszövetség révén árvaházakat telepítsenek, a legsúlyosabban büntessék azt, aki áldott állapotban levő nőt kigúnyol vagy megvet, a csendőrség és pénzügyőrség nősülését lehetővé kell tenni, a nőtlen tisztviselő csak 50%-os fizetést kapjon, a családvédelmi törvény előkészítésébe, a film- és színdarabcenzurába (kár, hogy a rádiót is nem említette!) lelkészeket is delegáljanak, az egykekérdés megoldása bizassék egy református lelkész-kormánybiztosra.

II. *Szabó Imre* budapesti esperes: „*A család romlása a városban*” címmel kimutatta, hogy „minden magasabb társasközösség alapja nem az egyén, hanem a család”. A társadalmi létezésnek ezt az ősejtjét három erődvédellemezi: ú. m. a népi morál, az állam jogi intézménye és a vallás. „Minden társadalmi, állami és egyházi berendezkedést lerombolni és megdönteni törekvő szellem bomlasztó munkáját a család megfertőzésén kezdi” (22. old.).

A népi morál a fővárosban már megromlott. Itt van a legtöbb könnyelmű válás, törvénytelen gyermek, szexuális betegség, prostitúció stb. A főmegalakások minden szemérem és tisztességérzetet kiölnék az emberekből!

Az orosz szovjet intézményesen biztosította az „Eros”-nak (a szerelemnek) az „Ethos” (az erkölcs) fölé helyezését, amit nagyképű és hitetlen tudósok már a múlt században is hirdettek.

Ha Európa nem vigyáz a családra az evangélium tanításán alapuló hittel, elpusztul a mai kultúra, a nemzeti és társadalmi élet.

III. „*A születendő gyermek vallása és a reverzális*” című fejezet a *Tunyogi Szűcs Kálmán* min. oszt. tanácsos előadását tartalmazza.

Szép biblikus bevezetéssel ismerteti, hogy a gyermekek vallása tekintetében nem volt vita sem az ószövetségi, sem az igazi újszövetségi alapokon nyugvó házasesletben. Majd arról beszél, hogy az 1215. évi negyedik lateráni zsinat állapította meg a házasságkötési alakosságokat. A papok az államtól rájuk ruházott hatáskört töltötték be a házasságkötésnél.

A reformáció nem alakított új házassági jogot, hanem a házasságkötés szokásos formáit elfogadván, a házasság erkölcsi tartalmát igyekezett megjavítani.

Az 1563-i tridenti zsinat mondta ki azt először, hogy a nem-katholikus pap előtt kötött házasság érvénytelen. Ezt a határozatot sokáig türelmesen kezelték, de 1918 óta, a róm. kath. kánonjogi kodex a legridegebben áll a tridenti határozatok alapján.

Ezzel sok izgalmat és háborúságot okoz a vegyesházások közt.

Ismerteti azokat a változásokat, amiket az utódállamok a házasságra, illetve a gyermekek vallására vonatkozó törvényeken tettek.

Megállapítja a reverzálisért való versengés demoralizáló hatását, amit az is mutat, hogy Budapesten a vegyesházásoknak csak circa 50%-a esküszik meg egyháziilag és a reverzális miatt van olyan kevés gyermek a vegyesházasságoknál.

A reverzális vételt meg kell tiltani és nem lehet tűrni, hogy az állam törvényei szerint kötött házasságokat egyesek büntetlenül törvénytelennek nyilvánítsanak.

IV. „Az egyház, az állam és a házasság” címen Dr. Szentpéteri Kun Béla debreceni egyetemi tanár páratlan tudományos készséggel, utólérhetetlen éles elméjűséggel megfogalmazott, evangéliumi hittel és Bibliáismerettel párosult nagyszerű előadása következett.

Elmondja, hogy az egyház másfélezer esztendőn keresztül elfogadta — a római pogány jogból — azt, hogy a házasságkötés alapja a felek „megegyezése” és sokáig csak a megkötés után áldotta meg a házasságot.

A IV. lateráni zsinat 1215-ben azért tette kötelezővé a felek kihirdetését és a nyilvános házasságkötést, hogy a házasság érvényességét és felbonthatatlanságát annál biztosítottabbá tegye. A házasságkötés rendszerint a templomajtó előtt történt és a beleegyezés meghallására a pap is kijött a templomból, azután mentek be mindnyájan a templomba elfogadni az egyház áldását a már megkötött házasságra.

Érdekes, hogy a XVIII. században Erdélyben, de másutt is, csak az eljegyzés alkalmával volt szokás az esküvés (53 old.).

A reformációt követők általában pap előtt kötötték házasságukat, de ezt nem kívánja kifejezetten hitvallási ok. Ismeretei az Articuli maiores, az 1562-i debreceni, az 1623-i komjáti kánonok stb. vonatkozásait.

Elmondja, hogy az 1563-i tridenti zsinat elvileg a felek megegyezését tartja ugyan a házasságkötés alapjának, de mégis kötelezővé tette a róm. kath. pap előtti kötést. A Tametsi fejezetben azonban benne van az is, hogy a tridenti forma be nem tartásával kötött házasságok is érvényesek addig, míg az egyház nem érvényteleníti.

Ismerteti a Provida kezdetű constitúció-nak (1906), a Netemere (1907) kezdetű decretumnak az intézkedéseit stb.

A polgári házasságkötés ellen különösen róm. kath. részről vannak sokan ellenszenvvel — nem a hívek, hanem a vezetők közül —, ám nem éppen a forma miatt, hanem azért, hogyha tisztán egyházi házasságkötés lenne, akkor a házastársak lelkiéletének irányítására és a gyermekek vallásos nevelésére a róm. kath.-mus nagyobb befolyást tudna gyakorolni és jobban tudná biztosítani a házasság felbonthatatlanságát. (T. i. válásokban egyházi bíróság ítélkeznek!)

Többször idéz a protestáns elfogultsággal nem vádolható Kovács Gyulától, Apponyi Albert gróftól, akik helyeselték a polgári házasságkötés bevezetését. Majd azzal végzi, hogy az egyház feladata ma már

nem a jogalkotás és jogfenntartás, hanem az erkölcsös és tiszta élet védelme (66. old.). Ravasz püspökkel tart, aki klasszikus rövidséggel, de megcáfollhatatlanul kimondta, hogy: *a házasság felbontása megengedhető, sőt sokszor szükséges, amikor a házasság csak külső kötelék marad, erkölcsi tartalom nélkül!*

V. „A gyermek és a magyar társadalom” a címe a Muraközy Gyula Budapest—Kálvin-téri-lelkész előadásának.

Jézus az önfenntartási és fajfenntartási ösztönt nem akarja megölni bennünk, sőt megnemesíti, megelkesíti és megszenteli. „A kulturáltabb társadalmak közt vannak olyanok, melyek szeretik a gyermeket és vannak olyanok, amelyek nem szeretik.” Pl. Amerika és utóbbi időkben Franciaország mindent megtesznek a gyermekért. Megállapítja és bizonyítja, hogy a magyar társadalom nem szereti a gyermeket. (Ezt először még a világháború előtt hallottam boldogemlékű Dr. Ferenczy Gyula egyet. tanártól, aki sokszor kifakadt az ellen a kegyetlenség ellen, hogy földművelő, sőt gazda-népünk mily erős munkában sanyargatja gyermekeit!...)

Muraközy azzal bizonyítja tételeit, hogy bár a házasságkötések száma elég magas, a természetes szaporodás nincsen arányban vele! Továbbá a magyar társadalom nem viseli eléggé gondját a gyermeknek. Még mindig nagy nálunk a gyermek halandóság. (Minden 100 közül 24 elhal!...) Siralmasan áll a bábaképzés ügye. Nem volna szabad orvosi vizsgálat nélkül házasságot kötni. Minden felekezetenél nő a törvénytelen gyermekek száma.

Sok helyen nem adnak lakást vagy munkát a sokgyermekes családapának. Az állam se szereti a gyermeket. Néhai Vass József rendeletére a gyermekmenhely kötelekébe felvetteket nem szabad kiadni gondozásra hozzátartozóinak. Nem hozzák be az aggregény adót stb.!...

Legelső kötelességünk olyan közvélemény alakítása, mely tiszteleg a jövődőt hordozó anyák előtt. Az egyházak lelkipásztorai rendszeresen foglalkozzanak a gyermekekkel. A családos férfiak nagyobb fizetést kapjanak, mint a nőtlenek. A többgyermekesek minden vonalon előnyben részesüljenek. Neveljük oda a társadalmat, hogy a gyermekben ne terhet, hanem áldást lásson!...

VI. *Jézus és a házasság!* Dr. Viktor János Budapest—Belsőlipótvárosi lelkipásztor előadása azzal a megállapítással kezdődik, hogy Jézus a család legfőbb védelmezője. Vannak, akik Jézusnak néhány kiszakított nyilatkozatát állítják ezzel szembe: *Ki az én anyám, testvérem?...* Hadd temessék el a halottak az ő halottaikat, stb... Igaz, hogy Jézus nem a családot, hanem az Isten országát tartotta a legfőbb jónak, de ezzel szemben milyen előkelő helyet foglalnak el Jézus szívében a gyermekek! (Engedjétek hozzám a kis gyermekeket stb.) A keresztén is anyjáról gondoskodik.

Jézus szerint: „azokban a házasságokban láthatjuk a jobb jövő zálogát, amelyeket azért köt férfi és nő, mert mindketten ott akarnak lenni egykor az Istennek örök dicsőségében, ahol már nem lesz sem férfi, sem nő, csak idvezültek” (86. old.).

A válásról, tudjuk, azt mondja Jézus: „Amit Isten egybeszerkesztett, ember azt ne válassa el”, de a házasságtörés esetében Jézus is felbonthatónak tartja a házasságot!

A házasság minősége az embereken fordul meg. Jézus új embereket formál, azért újjáteremtője és megmentője a családi életnek is!

VII. *A házasság felbontásáról.* Dr. Gyulai Ernő a budapesti kir. törvényszék házassági egyes-birája.

Mindenekelőtt ismerteti a házasságjognak a róm. kath. egyház érdekében leendő megváltoztatására irányuló mozgalmat, melyett a hercegprimás indított meg. A Serédi-féle javaslat azonban még több surlódásra adna okot. Találó érvekkel bizonyítja a javaslat káros voltát. Alapos okokkal a nemzet érdekében tiltakozik az ellen, hogy a házasságkötés terén a római egyház privilégiumhoz jusson.

Régebben mint orvos, most pedig mint bíró sok tapasztalatot szerzett abban a tekintetben, hogy igen sok a rossz házasság — nem úgy mint a hercegprimás titkára állítja, hogy kevés — és vannak olyanok, melyeket bűn volna fel nem bontani!...

A primási javaslat megvalósulása esetén még több lenne az ágyasság, szaporodnának a nemibetegek, az abortus által okozott halálesetek, a törvénytelen gyermekek stb....

Nem a polgári házasságkötés megszüntetésétől és nem a házasság felbonthatatlanságától kell várni a házasság válságának javulását, hanem hogy vallás-erkölcsi ránevelés által mindenki ki tudja választani a maga testben-lélekben egészséges és tiszta párját, hogy boldogok lehessenek és egészséges utódaik származzanak. Ajánlja a házasságkötés előtti orvosi vizsgálatot.

A függelékben a budapest—zuglói egyháztanács javaslata van az elváltak esketésével kapcsolatban.

A „Református Élet” nagy szolgálatot tett az ankét megrendezése és az előadások kiadása által nemcsak református egyházunknak, hanem az egyetemes magyar nemzetnek is, mert ezt a nagyhorderejű és életbevágó kérdést csak akkor láthatja tisztán mindenki, ha ezt a könyvet elolvassa!...

Aki pedig elolvassa, természetesen állást foglal a Serédi hercegprimás javaslata ellen, a Ravasz László megfogalmazása szerint!...

Balmazújváros.

Kósa Béla.

Dr. Erdős Károly, Dr. Pongrácz József: Újszövetségi Bevezetés. (Theol. Kézikönyvek 4. VIII + 470 lap. Pápa. Főiskolai Könyvnyomda. 1934.)

A szerzők mindjárt az előszóban leszögezik, hogy nem annyira másokkal akarnak vitatkozni, mint inkább saját pozitív álláspontjukat terjesztik az olvasó elé. Nem lépnek fel azzal az igényvel, hogy a tudományt új eredményekkel gazdagították, mert úgy a szövegben, mint az irodalom összeállításában inkább azt akarták megmutatni a magyar viszonyokhoz mérten, ami ma hasonló külföldi művekben az érdeklődés középpontjában áll. Munkájukat elsősorban arra szánták, hogy az theologusoknak a kolloquiumokra kézikönyvvül szolgáljon.

Alapismerek címén szólnak a mű bevezetése-képpen a Szentírásról általában a Szentírás tanulmányozásának segédeszközeiről (a Biblia különböző kiadásai, nyelvtanok, szótárak, bibliai szókönyvek, bibliai lexikonok, Kommentársorozatok, folyóiratok stb.), valamint meghatározzák az újszövetségi bevezetés fogalmát, célját módszerét, mindenütt gazdag irodalom felsorolásával jöve segítségére annak,

aki az itt megjelölt irányban önállóan tovább akar haladni.

Ezután következik az első rész: *Az újszövetségi szentíratok irodalomtörténeti és kritikai ismertetése*, melyet a mű főrészének is lehet nevezni. Itt szólnak először a *Történeti könyvekről* (Evangéliumok, Apostolok cselekedetei), *Tanítói iratokról* (Az apostoli levelek) és a *Prófétai irat-ról* (Jelenések könyve).

Az ezt követő második részben szólnak *Az újszövetségi kánon történetéről*, foglalkozva az újszövetségi könyvnek gyűjteményével (kánon) irodalomtörténeti (a könyvgyűjteménynek, mint irodalomtörténeti jelenségnek kialakulása), szövegtörténeti (írott szöveg, kéziratok, nyomtatott szöveg), valamint fordítástörténeti szempontból (keleti fordítások, nyugati fordítások stb.), könnyen áttekinthető képet adva ugyancsak itt az újtestamentumi szövegkritika történetéről, valamint a problematika jelenlegi helyzetéről.

A zárórészként következő *Függelékben* az újszövetség magyar fordításának történetéről kapunk világos és tanulságos képet. A művet gondosan összeállított *Név- és Tárgymutató*, valamint *részletes Tartalomjegyzék* zárja be.

Bár helyszüke miatt a munka egészen részleges értékelésébe nem bocsátkozhatunk, mindazonáltal a tárgy általános érdekű voltára való tekintettel lapozzuk át megegyeszer gondosan ezt az izléses formában kiállított és a magyar theologiai irodalomban tényleg hézagpótló könyvet.

Jól esik mindjárt az elindulásnál olvasni az újszövetségi bevezetés olyatén való meghatározását, mely szerint ez... „*az a bibliai irodalomtörténeti és kritikai tudomány, mely az újszövetségi kánon szerzőinek életfolyamát, írói sajátosságait, az egyes szentíratok keletkezésének okait, körülményeit, célját, idejét, helyét, tartalmi elemzését és gondolatmenetét, mint szintén a kánon egybegyűjtésének, alapszövegének és fordításainak történetét beható vizsgálódás alapján feltárja és előadja*” (12—13. lap). Ez a meghatározás tulajdonképpen Dr. Erdős Józsefnek, a Református Egyházi Könyvtárban 1911-ben megjelent *Újszövetségi Bevezetésén* alapszik, melyet a szerzők saját bevallásuk szerint is munkájuk alapjául tekintenek (Előszó III. l.). Az Újszövetségi bevezetés tehát kritikai vizsgálódás alá veszi a Szentírás könyveit, azt azonban csak egy feltétel alapján teheti, ha először alázatosan megvallja azoknak isteni ihletésen alapuló eredetét (3. l.). Megvallja, *hogy az isteni kinyilatkoztatásnak csak a formája véges, gyarló és emberi* (és ez maga is a Kegyelem ténye) és csak mint ilyen vethető kritikai vizsgálódás alá, *tartalmára nézve azonban isteni eredetű, emberi ésszel fel nem érhető, mely előtt mi csak lehajtott fejjel, alázatos imádsággal állhatunk meg, könyörögve azért, hogy Isten, Krisztus érdeméért, a Szentlélek belső bizonyágtevése (testimonium Spiritus Sancti internum) folytán világosítsa meg az Ő Igéjét*. Ha így indulunk el a kritikai vizsgálódásainknál, akkor nem kell félnünk a problémák rengetegében. Akkor jöhet velünk szembe a legradikálisabb bibliai kritika (Baur, hollandiai balszélső liberálisok (18., 19. l.) „*az Isten Igéje szüárdan állja az ostromokat*” (19. l.).

Akkor jöhetnek a *Synoptikus probléma* tárgyalásánál a leghetetlenebb elméletek (Szócsengési hypothesis (12—56. l.), mely az utóbbi időben nem is

olyan nagyon cseng már), akik a fentjelzett principiummal indultak munkára, azok előtt nem fog meginogni az Írás tekintélye.

A Pál apostol élete c. fejezet könnyű stílusa folytán még olvasmánynak is élvezetes (156—230. l.). Az egyes páli levelek tárgyalásánál (231—329. l.) azok írásának idejét veszik alapul a szerzők s ezért a sorrend eltér a bibliában általunk megszokott sorrendtől.

A Kánonról szóló részben gondosan összefoglalt stílusban mutatják be a szerzők, hogy nőttek az ós gyülekezet első szent könyve, az ótestamentom mellé, az apostoli iratok és hogy alakult ki küzdelmes századok folyamán az újtestamentomi szentkönyvek gyűjteménye, melynek szövege a sokszori leírás, az iratok anyagának megromlása következtében bizony úgy megrongálódott, hogy ma mintegy százhuszezerre tehető a variánsok száma. De ez ne retentsen el azért senkit se, mert ezeknek az eltéréseknek legnagyobb része egészen lényegtelen. Úgy, hogy „Hort (egyik legnagyobb angol szövegkritikus) végső ítélete szerint a lényeges eltérések alig ezredrészét teszik az egész szövegnek... Tehát ehhez mérten mintegy 15, vagy 16 sor az az egész újszövetségből, ami még eddig kétes. Ez valóban nem sok.“ (122. l.).

Az újszövetségi iratok eredeti szövegének helyreállításával foglalkozik az újtestamentomi szövegkritika, melynek történetéről és a különböző szövegcsoporthoz (egymással rokonkéziratok szövege) körül kialakult problémákról, a téma nehézsége ellenére is, könnyen érthető képet nyerünk. Nem kevésbé tanulságos a Függelék is, hol az Újtestamentom különböző magyar fordításainak történetét találjuk meg egészen napjainkig. A pontos munkáról tanuskodó Név- és Tárgymutatóban látjuk aztán, hogy mennyi mindent is foglal magában ez a szerény, de izléses külsejű munka.

A célt mindenütt szemelőtt tartották a szerzők. A munka nincs megerhelve fölösleges nevekkel és folyékony, könnyen érthető stílusa nem hemzseg idegen szavaktól. A stílusban található egy-két zökkenő (pl. 23. lap alulról 4—5. sor) inkább sajtóhiba jellegű, a 170. lap első sorában található hiba (Aretas apósa és nem veje volt Heródes Antipásznak) pedig inkább elírás jellegű tévedés, ami a következő kiadásban könnyen kiküszöbölhető. Széles területű és hatalmas munkáról tanuskodik az egyes fejezetek elején megadott magyar és külföldi bibliográfia. Azok, akik az Újszövetségi tudomány területén tovább akarnak dolgozni, igen hasznos irányítást kapnak ezen keresztül.

Nem hagyhatjuk megemlítés nélkül a munka azon theologiai-pedagógiai jó tulajdonságát sem, hogy az egyes problémák tárgyalásánál határozottan leszögezik a magyar református egyház hitvallásaival is megegyező jelenlegi álláspontjukat. Különösen a bibliai tudományok terén fontos az, hogy amikor a gimnázium levegőjéből a theologia légkörébe kerülő fiatal ember kavargó fejjel hallja, hogy az Ótestamentomból mit töröl Duhm, vagy az Újszövetségből mit nem fogad el Harnack, ugyanakkor hallja azt is, hogy egy Isten-igéjének abszolútságában velett hiten lépülő magyar református theologia hogyan áll szemben ezeknek a minden nagyságuk ellenére mégis csak tévedhető tudósoknak a véleményével.

Theologusok számára íródott elsősorban a könyv és ezt a szempontot tartotta legfőképpen maga előtt. Többször említett könnyed stílusa, világos, könnyen áttekinthető volta azonban alkalmassá és érdemessé teszik, hogy nem-theologusok is élvezettel olvassák. Isten áldása legyen a munkán, annak íróin, Isten áldása legyen a szárnyait bontogató magyar református theológián.

Utrecht.

Fáber Kovács Gyula.

Új héber-magyar szótár. Szerkesztik: Mannheim Mór és Grosz Ernő debreceni középiskolai héber nyelvtanárak.

Fenti munka, tekintettel az Ószövetség eredeti nyelvére, közelebről érdekel bennünket is. Bár még teljes egészében nem jelent meg, kívánatosnak látszik rövid ismertetése az érdekeltekre és érdeklődőkre tekintettel.

Az Ószövetség tudományos művelése magyar református egyházunknak is fontos kötelessége. Elhanyagolása károsodás nélkül nem történhetik. Ezt igazolja a gyakorlati egyházi élet. Ezt igazolja a szaporodó szekták. Eleddig az Ószövetség terén vajmi kevés magyar alkotással találkozunk. Nemesak évtizedekre, de századokra visszamenően. Mert az idegenből fordított, vagy compilatív jellegű munkák — amilyenekkel találkozunk a legutóbbi időkig —, jó lélekkel és becsületes őszinteséggel nem sorozhatók a magyar református egyház tudományos irodalmának kategóriájába. Önálló alkotás pedig alig van. Ennek — sok minden egyéb mellett — egyik oka kétségtelenül az, hogy hiányoztak a megfelelő segéd-eszközök. Többek között a héber-magyar szótár is. Pollák Kaim 1881-ben megjelent ilyen műve régen elfogyott és régen elavult.

A most megjelenő és rövidesen befejeződő új héber-magyar szótár kitűnő segéd-eszköznek ígérkezik. Anyagát tekintve felöleli a teljes héber nyelvet a legrégebb kortól a legújabbig. Az Ószövetség szavai épügy megtalálhatók benne, mint a modern héber nyelv szavai. Az ószövetségi szavaknál figyelembe vették a szerkesztők a külföldi nagy szótárakat is. Hiányzó szó nincs, bár már a qóf-betűnél tart a nyomtatás. — Célját tekintve nem tudományos, hanem gyakorlati érdekeket kíván szolgálni a szótár. Éppen ezért hiányzanak a helyi utalások, jelölések. Ehelyett hasznos újításként tartalmazza az igéknél a perfektum és imperfektum egyes első személyeit az igető mellett, valamint az ige összes előforduló törzseit, jelentéseikkel együtt. Nyújtja a mellénevek nőnemű alakjait is. A szavak fordítása mindenütt a legpontosabban, a legnagyobb utánajárással és leglelküismeretesebb körültekintéssel történt. A meglevő szótárakban itt-ott előforduló hibásan fordított szavakat is (pl. Geseniusban) kijavították. A szak kifejezések (természettudomány, földrajz, matematika, stb.) pontosan, az elfogadott és általános használatban levő magyar szavakkal fordítottak. Különösen nagy elismerést és dicséretet érdemelnek szerkesztők azért, hogy a magyar nyelv szellemébe is behatoltak és magyarosan igyekeztek fordítani, ami sikerült is. A könyv formája kis nyolcad alak, tehát könnyen használható. Betűi szépek, nyomása kifogástalan. Sajtóhiba csak elvétve található. A szótárt magyar-héber index és rövid nyelvtan fogja kiegészíteni. Terjedelme kb. 600 oldal lesz, csinos és erős kötésben.

Már most megállapítható, hogy szerzők teljes értékű munkát alkottak és munkájukkal nagy érdemet szereztek. Őszövétségi kutatók számára nemcsak hasznos, de nélkülözhetetlen eszköz. Különösen theologusok számára lesz elsőrangú kézi szótár.

A szótár ára 10 — P. Megrendelhető Mannheim Mór címén, Debrecen, Rákosi Jenő-u. 6. sz.

Dr. Módis László.

Egy fiatal élet rapszódiaja.*

Írta: Dr. Nagy Sándor.

A deklinista diákok voltaképpen nem tartoztak Tóth János préceptor úr keze alá. Nekik Kelemen István uram a leendő préceptoruk, ha majd munkába áll. Míg azonban betegségéből felépül, Tóth János uram keze alá rendeltettek. Kezden velük, amit tud. Foglalkoztassa őket valamiképpen. Tóth János hát foglalkoztatja. Most például azt hagyta meg nekik erősen, hogy míg ő az ábcédárusokkal vesződik, addig latin szokat tanuljanak. Ezt azonban nem igen teszik. Inkább kiki a maga hajlandósága szerint lát foglalkozás után. Legáltalánosabb magánszorgalmi munka a légyfogdosás. Szezonmunka ez most, mert márciusban a légy még ritka. A gyűjtőszendvedély hát erre veti rá magát. S ha aztán valamelyik szerencsésen hozzájut vagy egyhez, az előtte levő padban ülő pajtásnak a nyakába besétáltatja. Mennyei gyönyörűség látni, mikor a megcsiklandozott gerinc a pad hátának nekidörgölőzik és a kedves bogaracskát halálra roppantja.

Van aztán, aki deklinista tehetségét egyéni képességeket feltételező mezőkön érvényesíti. Az imént pálcával megfedett ifjú például azzal próbált volt a társak unalmán oszlatni, hogy lebujt a pad alá s egyik pajtás combját tüvel szurkálhatta. Nem ő tehetett róla, hogy a megtréfált pajtás a kelleténél csiklandósabb bőrt viselt s már a kilencedik tűszúrásra felsikoltott. Ám kárhuzatos meggondolatlaniságból ezt is olyankor cselekedte, mikor a terem elülső felében a betűtalálgatás kardala éppen szünetelt. A sikoltást a tanító úr meghallotta, a kedélyes deklinistát kihívta, és mulatságos ötletét tizenkét mogyoróval jutalmazta.

Misi, ahogy a pad szélén elhelyezkedett, minden legyekről elterelte a figyelmet. Az egész pad deklinistája izegni-mozogni-fészkelődni kezdett. Szorongott Misi felé. Átlátni és érzénielvé válni, hogy ezek őt a padból ki akarják szorítani. Ballábát hát a pad oldaltámaszának nekifeszítette, jobb könyökét meg oldalra szegezte. Szomszédja időnként ismétlődő testlöttyentéssel már oly közelségbe fúródott hozzá, hogy a padszélén csak féltesttel ülhetett. Mikor aztán úgy találta, hogy a dobogónál mélyebbre eső padlót támaszkereső lábával el nem érheti, oldalba könyökölte a fészkelődő szomszédot. A megintett pajtás sajtó oldalához odakapva, jobb vállával önkéntelenül a szomszédjának billent neki. Ez sem esett épp a feje lágyára: a jeltől mindent értett. Szomszédjának ő is nekilökődött. S pár pillanat: a pad közepén elfojtott hangon rimánkodott egy elkényeszedett lélek, hogy ha Istent ismer ez az irgalmatlan világ, hát ne szorítsa agyon.

* Részlet dr. Nagy Sándor most megjelent könyvéből.

Közben pedig fel-felbúgott a klasszis elülső felében, miként ha alvilági gyötrődő lelkek bús kardala volna: *ó-é-kő-pő-dő-mő-ső-sző-kü*.

A csengettyű az órának végét jelezte. A tömelen gyermek törte magát kifelé az udvarra.

Misi szerét ejtette, hogy az imént oldalba figyelmeztetett szomszédjától a tolongásban el ne csapódjék. Pruszlíkja csücskét marokra kerítette. Nem is engedte el aztán. Úgy sodródott ki vele együtt az ajtón.

A folyosó alatt a két gyermek egymás szemébe nézett.

— Fáj-e a könyököm helye? — kérdezte Misi.

A szomszéd elmosolyodott.

— Fájni fáj — és az oldalát tapogatta —, de... én Gál Laci vagyok — s Misinek kezét nyújtott. Esetlenül, gyermeki ügyetlenséggel.

Misi belecsapott a pajtás tenyerébe. Ahogy a felnőttektől látta. Az ő kezadásában több természetesség és kerekesség volt, mint a Laciéban.

— Vitéz Mihálynak hívnak. Így is mondják: Csokonai Mihály.

— Legyünk barátok — indítványozta Laci.

— Hát legyünk — hagyta rá Misi.

Az udvarra karöltve mentek ki.

— Beszéljessünk — vetette fel Misi.

— Beszéljessünk — állt rá Laci.

Az udvar egy megbolygatott hangyabolyhoz volt hasonlatos.

Laci Misit egy szegletbe vonta.

— Itt beszéljessünk, mert másutt megjáránk. A szkultátor úr megkorbácsolna, ha észrevenné, hogy magyarul beszélünk.

— Ugyan — nyílt kerekre Misi szeme. — Hisz mi csak magyarul tudunk.

— Mindegy — magyarázott Laci —, mégis megkorbácsolna, amiért hogy deákul nem beszélünk.

Misi hirtelen kérdésként átfuttatta az agyán, vajjon tudna-e ő deákul beszélni. Úgy találta, hogy nem tudna. Megszontyolódva követte Lacit a sarokba. Az iskola tornya épp szembe esett vele. Erről eszébe ötlött valami. Megszólt.

— Laci te! Szóktál-e te csengetni?

Laci elbámult. Hát csenget az ember, ha történetesen csengő akad a kezébe. Innen-onnan — csikó nyakáról mi-honnan kerített csengő.

— Nem így — akasztotta meg a beszédben Misi. — Hanem azon a csengőn, ami ott a toronyban van, szóktál-e te azon csengetni?

Laci a torony felé felvetette a fejét. A válasszal kész volt.

— Hogy gondolsz olyat? Ahhoz én még kicsi vagyok. Majd ha megnövök, akkor talán még lehet belőlem tintinnabulista-kuszkosz. Akkor majd csengetek én is.

— Én már most szeretnék csengetni — esett ki Misi száján.

Laci tetőtől-talpig végigmérte Misit. Vadonatúj, hamuszínű posztópruszlíkcokskáját, melynek elején a kétsoros apró olompitykék csupa megbámulnivaló ezüstdrágaságok; hegyes orrú csizmacskáját, melyet disznóháj helyett bizonyára *ördögzsir*-ral kenegetnek ily fényessé, testhez álló nadrágocskáját, mely csupa kacskaringós vitézkötés.

Laci a szemével elkészülve, ajkat biggyesztett.

— Te sohsem lehetsz tintinnabulistadiák, aki csenget.

Misi csaknem nekিপityeredett. Laci észrevette, hogy kis barátját megszorította. Átölelte és vigasztalta.

— Misikém, kis pajtás, azért ne szomorkodj. Nem tehetsz róla, hogy te úri vagy, gazdag vagy. De lásd, nem lehet mindenki mendikáns.

Ez az új szó megkapta Misi fülét. Könnytől ragyogó szemet emelt Lacira.

— Ki az : mendikáns?

Laci készséggel adott választ.

— Az a diák, akinek senkije és semmije nincs : koldús. A skóla tartja. Ezért aztán ő a skólának szolgál. A tintinnábulista-kosztos úr is mendikáns, csak hogy már ő nagydiák. Hanem azért ő is szolgál. Ha a sor rákerül, csenget : ezért tintinnábulista és a városba kivigváz : ezért kosztos. Érted?

Nem igen értette bizony Misi. Válaszul hát csak ennyit jegyzet meg.

— Okos fiú vagy te, Laci. Sok mindeneket tudsz.

Laci könnyedén rándított a vállán.

— Annyi keveset csak tud tán az ember, hogy mi a tintinnábulista-kosztos? Aki ide bekerül, az efféléket már az első hetekben megtanulja. Én meg már a második esztendeje, hogy bentlakom.

— Bentlakol? Hol? — élénkült Misi.

— Itt a skólában.

— Hát miért lakol itt?

— Mert hogy én is mendikáns vagyok. Engem is a skóla tart. Sem apám, sem anyám.

Hírek az egyházmegyéből

ALSÓSZABOLCS-HAJDÚVIDÉKI EGYHÁZMEGYE.

Az Alsószabolcs-Hajdúvidéki Egyházmegyei Lelkésze július elsején tartotta közgyűlését Hajdúszoboszlón Bakóczy Endre elnöklete alatt. Jelen volt majdnem minden lelkész és a vm. alispánja : Rásó István egyházmegyei gondnok is.

A XC. zsoltár éneklése után elnök Bibliát olvasott, imádkozott és megnyitotta a gyűlést. Utána Bartha László esperes bevezette az előadásokat azzal, hogy megemlékezett arról az időről, mikor az ORLÉ ebből az egyházmegyéből elindult.

Azután az Országos Református Lelkészegyesület kérdéseit tárgyalták. Az elméleti és tudományos kérdésekről Kósa Béla (Balmazújváros) tartott előadást, Dr. Kovács J. Istvánnak : A keresztyénség és a társadalmi kérdések c. hatalmas munkája ismeretése kapcsán. Javaslatára kimondta a közgyűlés, hogy a Kovács J. István fenti munkáját, megfelelő beosztással, alkalmasnak tartja a theologusok nevelésénél való használatra. Kívánatosnak tartja az elemi és középiskolák vallástani könyveinek a társadalmi kérdések szempontjából való átdolgozását, hogy egyházunk tanításai ebből a szempontból is jobban kidomborodjanak stb. stb. A társadalmi kérdésekkel foglalkozó prédikációk, előadások jutalmazására díj tűzessék ki. A Kovács J. István könyve olcsóbb és rövidebb formában is adassék ki.

Az Oxford-csoport mozgalomról Szenes László (Hajdúhadház) tartott közvetlen tapasztalatokon

alapuló értékes előadást. Megállapította, hogy ez a mozgalom egyházunkra semmiféle veszéllyel nem jár, sőt hasznára lehet, mert ez nem szektárius mozgalom.

A lelkészek önszegélyezéséről Kovács Lajos (Tiszaszilárd) tartott előadást és követelte az 1848. XX. tc. végrehajtását egyfelől, másfelől az egyházmegyei gyámintézet útján való önszegélyezés megoldását sürgette. Ez utóbbival kapcsolatban Kósa Béla javaslatára kimondta a közgyűlés, hogy megvárja a szatmári egyházmegye lelkészegyesületének az ORJÓ-val való megállapodásáról szóló végleges szöveget és esetleg azon az alapon oldja meg ezt a kérdést.

Molnár Zoltán (Hajdúhadház) az 1933 szeptember óta tartott országos lelkészi és presbiteri értekezletekről számolt be, jelezvén, hogy ilyen gyűlések az idén Sárospatakon augusztusban lesznek.

Bakóczy Endre az egyházmegyében 25 év óta elhalt lelkészek életrajzát és emlékét örökölte meg kegyeletes szépséggel.

Bartha László esperes ezután meghívta az egyházmegye lelkészegyesületét a jövő esztendőre gyűlés tartására a maga egyházába : Tiszalökre. Örömmel vétetett tudomásul.

Záróénekek után a gyűlés tagjai közeledben vettek részt a város egyházi és világi képviselőinek, vezetőinek társaságában. Délután a polgármester : Dr. Márton Gyula egyházi főgondnok kivitte a lelkészeket a híres gyógyfürdőbe és megmutatta nekik, mint vendégeknek, a berendezést és tájékoztatta őket a fürdővel kapcsolatos tudnivalókról. Áldásos, kedves nap volt !

Kósa Béla.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

Templomszentelés Debrecenben, a Kerekes-telepen.

A Debrecenben most épülő három templomok közül a Kerekes-telepi teljesen elkészült és azt folyó hó 7-én, vasárnap szentelte fel dr. Baltazár Dezső püspök. Vasárnap reggel már korán ünneplő ruhába öltözött a Kerekes-telep apraja és nagyja, várta szeretett főpásztorát. Tíz órakor érkezett meg a Püspök úr kíséretével, Sípos Imre, Papp Imre, Magyar Bertalan, Kalas Ferenc, Nagy István lelkészekkel, dr. Juhász Nagy Sándor egyházi főjegyzővel, dr. Erdős József, dr. Szabó Ferenc, dr. Balogh Gyula, Kovács Lajos egyházzrési gondnokokkal, a szépen feldíszített templom bejáratához, ahol a hívek élén : vitéz Szabó Endre vezető-lelkész fogadta és üdvözölte ; a Kerekes-telepi Leánykör nevében pedig annak vezetője : Csorba Jolán köszöntötte a Püspök urat.

Az istentiszteleten Bibliát olvasott és előfohászt vitéz Szabó Endre lelkész mondott. Majd a Püspök úr lépett a szószékre és Máté ev. XI. r. 28—29—30. versei alapján mondotta el egyházi beszédét.

A mély lelkihatást kiváltó beszéd után a Püspök úr fenkölt imában kérte Istent, hogy szentelje fel ezt a hajlékot áldásával.

Szószéki szolgálata után a püspök egy kis gyermeket keresztelt meg az új templomban. Ezután Kalas Ferenc lelkész buzgó imája vezette be azt a rövid körirtekezletet, amelyen vitéz Szabó Endre lelkész és Jakab Zsigmond gondnok hivatalosan is átvették szent szolgálata és lelkiépülésre a temp-

lomot. Vitéz Szabó Endre beszédére a püspök úr válaszolt még buzdító és lelkesítő szavaival, majd a délelőtti szép ünnepi istentisztelet záróénekekkel ért véget.

Délután 5 órakor szintén istentiszteletre hívta a kis harang szava az ünneplő gyülekezetet. Az egészen megtelt templomban vitéz Huszár Endre tábori alesperes imádkozott. Majd Uray Sándor lelkipásztor szép beszédben fejtegette az Úr házának gyönyörűségeit. Baja Mihály költő-lelkipásztorunk egyenesen a Kerekes-telepi templomszentelésre írott gyönyörű költeményét olvasta fel. Soós Irénke és Kónya Erzsébet két egyházi éneket énekelt gyönyörködtetően. Bőőr József theologus egy szép költeményt szavalt el hatásosan. A délutáni lélekemelő vallásos-ünnepélyt vitéz Szabó Endre imája és áldása után a Himmusz elénekével zárták be.

tévedés, hanem mint boldog valóság megmaradt egész nap.

Valóban mennyegző volt, a legszebb: a lelkek mennyegzője az Örökkévaló színe előtt.

A tyukodiak arany-jubileumát ünnepelték ároni papjuknak: id. Gönczy Sándor kedves bátyáknak.

Ezen a napon gyönyörűséges igává könnyebült az az 50 évi szolgálat, amelyet az ünneplő az Úrnak tyukodi református keresztyén gyülekezetében megszakítatlan hűséggel végzett. Egy jóságos, boldog öreg arc fogadta a paróchián már jólőre gyülekező tisztelgők sokaságát. Csak olykor-olykor borított rá futó árnyat a gond felhője: hogy hol késhelek Sándor fiam: a nagykarolyiak esperese.

Bizony ez a gond mély, de függőleges barázdákat vont mindnyájunk homlokára, amikor már a köz-

Baltazár püspök és kísérete a kerkestelepi templom előtt.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

A szatmári református egyházmegye megüresedett tisztségeire a presbitériumok szavazatának abszolút többségével megválasztották: világi tanácsbíróvá: Dr. Kovács Lajos fehérgyarmati szolgabíró; lelkészi tanácsbíróvá: Kiss István kisari lelkész; lelkészi jegyzővé: Török József körmörői és Sipos Károly cégénydányádi lelkész; világi jegyzővé: Nagy Zoltán gacsályi főjegyző.

Tyukod napja. Június 2. Vasárnap.

A nap már korareggel lenge arany-fátyollal ékesítette fel igéző mennyasszonyát: a földet.

A Tyukodra vonulókat abba a boldog tévedésbe ejtette a körülöttük felvonuló diadalmas élet, hogy ők most nászmenetben vannak és a legfelségesebb zenekar kíséri őket: a természet dala.

Ez az illúzió nem volt a fűszálak reggeli folyékony gyémántjával együtt szétfeszülő álom, nem volt

ebéd alatt, mint a nyíl repült be a távirat: „Lélekben ott vagyok. Nem engedtek át. Sándor.”

Mély esendbe borulnak a lelkek. És halkan, mint a puszták üzenete, búsongó dalba kezd a porcsalmaiak papja: Varga Ferenc. Majd magasha szökkennek a hangok, mint a tárogató, zengve, zúgva szállnak, s benn a nagy teremben, nagy magyar keservben, búsongó magyarok egymásra találtnak.

De tartsunk rendet, krónikások vagyunk.

Már tempósan várakozik a nép. Tíz óra. Megkondulnak a harangok, kitárulnak az ajtók s áhitatos esendben megtelik a templom. A jubiláló tisztes aggot vezeti a szatmári református egyházmegye képviselőjében Takács Sándor kérészemjéni lelkipásztor; mögöttük az Úrnak szolgálói és a család tagjai. Az ének, mint a harcra hívó trombitaszó. Dalárda Bajka Zoltán állami tanító-kántorral. Pótor Elemér, a csengeriek papja hirdeti az isteni alap-törvényt: legnagyobb a szeretet. Költői lélek, tehát proféta-lélek.

Istentisztelet után a templomban diszközgyűlés.

Elnököl és konferál az egyházmegye képviselője. Színes mozaik-kép. Virágdiszben a templom. Hozzák testvérüket: egy szép virágcsokrot a gyermekek s mint a harangvirág csilingel a szív Kiss Emma leánya szavaiban. Majd az egyházmegye hajtja meg tisztelgő lobogóját az ünnepelt előtt és az egész szép ároni papi család előtt. Jön Bartha József, egyszemélyben főjegyző és egyházközségi főgondnok. Lélek és test találkozása: egész ember, az egy és szükséges dolog társadalmi és állami életben. Majd előáll Nuszer Lajos, az állami tanítók igazgatója, hogy a kar nevében üdvözölje az ő kedves Sándor bátyját és szolgatársát. Így szép ez: a lelkipásztor a felnőttek tanítója és a tanító a gyermekek lelkipásztorja. Ha az állam adja is a kenyeret. Már azt hittük, hogy Ladányi Imre segédlelkész kénytelen lesz megállani és a beszédét elsírni, de megjártuk, mert ő beszélt és mi sírtunk. Aztán az ősz jubiláns fogja meg az Úrasztalát, tesz vallást, mond köszönetet és oszt áldást. Végre száll az ima szájról-szájra és a zengő ének a végtelenségbe röpi a lelkeket. Vége.

Azaz dehogy vége, ne is legyen soha! Legyen ez miniatűr kiadásban az Emese álma: egy állandó életfolyamat, Tyukodon is, mindenütt is, amelyben nyoma sem fog maradni a mostani határköveknek.

A paróchián Péchy Manó főrendiházi tag, a mi kedves testvér-atyánkfia adta át vármegyénk főispánjának és lakosságának üdvözlését, Vida Mihály római katolikus káplán a katolikus testvérek együttörvendezését és Berger Béla az izraelita hitközség tiszteletnyilvánítását. Hogy egyek legyünk egy magyar lélekben, egyházban és hazában egyaránt.

Végezetre 80 teritékes közébed. Az ünnepelt köszöntötte a legelső magyar embert. Aztán megindult a köszöntők pergőtüze. Ekkor érkeztek meg a táviratok is. Hát az már sok volt. Szép volt. Ezért érdemes élni nemcsak 77, hanem akár 100 évet is!

Bizony szép dolog az, mikor a lelkek a szeretetben egymásra találhatnak, egymásra borulnak.

És az is szép dolog ám, amikor egy pap egyik fia (Béla) egyházmegyei főjegyző, egyházkerületi jegyző, lapkiadó és szerkesztő; a másik (Sándor) nagykarolyi esperes.

Így vettünk részt Tyukod napjának örömeiben és így hívunk együttörvendezésre mindenkit, akiben lélek van.

Kéremjén.

Takács Sándor sk.,
ref. lelkipásztor.

G Y Á S Z R O V A T

Marton Lajos a dunamelléki református egyházkerület budapesti theol. akadémiaja harminc éven át volt áldottlelkű tanára életének 65. nyugalomba vonulásának 2. esztendejében folyó hó 19-én az Úrban csendesen elhunyt. Temetése június hó 21-én volt Budapesten, a farkasréti temető halottasházából.

Özvegy id. Csikesz Sándorné született **Csath Emília**, dr. Csikesz Sándor debreceni egyetemi professzor édesanyja, életének 74., áldott házasságának 51., bús özvegyiségének első esztendejében 1935

július 4-én délután Pécsen sok szenvedés után csendesen elhunyt az Úrban. A megboldogult az áldott-emlékeztű néh. id. Csikesz Sándor nyug. református tanító özvegye, ki ároni családból származásához híven anyaszentegyházának haláláig munkás tagja, férjének hűséges hitvese és 46 évi tanítói szolgálatában áldott segítőtársa, gyermekeinek, családjának igazi édesanyja volt. Temetése július 6-án volt a pécsi köztemető halottasházából.

Sch. Hoffer Ilonka a hajdúböszörményi református Baltazár Dezső Polgári Leányiskola rendes tanára, július 11-én a debreceni egyetemi klinikán, hol betegségére gyógyulást keresett, meghalt. Temetése folyó hó 13-án délután fél 5 órakor volt Debrecenben a köztemető halottasházából. Huszonkét esztendeig működött a hajdúböszörményi polgári leányiskolánkban s a pedagógia előrehaladásával mindig lépést tartó tudással és buzgó igyekezettel szolgálta emez intézetünk nevelés- és oktatásügyét.

Farkas Erzsébet tiszafüredi református tanítónő, 24 évi eredményes és igen buzgó szolgálata után a jó Isten kezétől reábocsájtott nagy szenvedések közben elkészülvén a mi mennyei Atyánk színe elé jutásra, június 27-én meghalt. Temetése Kunmadarason, június 29-én, ment végbe a református templomban tartott könyörgéses istentisztelettel.

Háromszéki Szotyori Nagy Károly orgonaművész, zeneszerző, a budapesti Kálvin-téri református egyház volt kántora, az Orsz. Nőképző Egyesület volt zenetanára június hó 23-án hosszas szenvedés után, életének 80. évében, az Úrban csendesen elhunyt. Földi maradványait június hó 25-én a dunakeszi-i temetőben örök nyugalomra helyezték.

Áldás poraikra.

K Ü L Ö N F É L É K

A debreceni Kollégium jubileuma. 1938 szeptember hónapban lesz 350 éves évfordulója annak, hogy a debreceni ősi Kollégiumban megszakítás nélkül folyik a főiskolai oktatás. Az elmúlt negyedfélszáz esztendő alatt 200 professzor, 463 szenior, s több mint 40.000 főiskolás volt a Kollégiumban. Az egyházkerület a nevezetes évfordulót méltó ünnepség keretében kívánja megünnepelni s annak előkészítésére öt tagú bizottságot küldött ki.

A Kollégium igazgatósága tisztelettel kéri a gyülekezetek lelkipásztorait és a gimnáziumok igazgatóit, hogy az érdekelt ifjúság figyelmét hívják fel a Kollégium internátusába való felvételtől a hivatalos lap jelen számában közzétett hirdetményre.

Ötvenéves lelkési találkozó. A debreceni református Kollégiumban 1885-ben végzett hittanhallgatók, akik annakidején harmincnyolc léptek ki a Kollégium kapuján, most tartották ötvenéves találkozójukat. Az egykori pályatársak közül nemrégiben halt meg Kajáry Ferenc tiszai és Papp Károly inokai lelkész. Az akkor végzett lelkészek közül, ma már csak néhányan vannak életben, köztük Zoltai Lajos ny. múzeumigazgató és Kecskeméthy Lajos ny. főgimnáziumi tanár.

A debreceni Református Egyházmegye Lelkészegyesülete ez évi rendes közgyűlését Derecskén tartotta F. Varga Lajos esperes elnöke alatt. A templomi istentiszteletet dr. Soós Béla debreceni és Solymosi József mikepécsi lelkipásztor végezték. Közgyűlés esperes urat nyolcvanéves évfordulója alkalmából meleg szeretettel köszöntötte.

Új tankerületi főigazgató. A Kormányzó úr a kultusz-miniszter előterjesztésére dr. Ady Lajos eddigi tankerületi főigazgatót tanügyi főtanácsossá, vitéz dr. Bessenyei Lajos debreceni református főgimnáziumunk kiváló igazgatóját

címzetes tankerületi főigazgatót, tankerületi főigazgatóvá nevezte ki.

Dr. Papp Ferenc Dóczi-tanítónőképzőintézetű igazgatóknak a Kormányzó úr a kultuszminiszter előterjesztésére a tanügyi főtanácsosi címet és a tanítónőképzőintézetű igazgatói címet adományozta.

Dr. Soós Béla lelképásztornak a debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem református hittudományi karán egyetemi tanárrá történt kinevezését a kultuszminiszter jóváhagyólag tudomásul vette s ebben a minőségében megerősítette.

Kinevezések a tanári és tanítói karban. A kultuszminiszter dr. Tóth Lajos egyetemi m. tanárt, Dr. Tassy Ferenc középiskolai tanárt az állami középiskolai tanárok létszámában gimnáziumi rendes tanárokká kinevezte. — Ugyancsak a kultuszminiszter Moesáry László és Nagy Sándor debreceni igazgatótanítókat a VII. fizetési osztály 3. fokozatába előléptette.

Új igazgatótanítók. Dr. Baltazár Dezső püspök úr Kováts Kálmán debreceni és Somogyi Júlia kunmadarasi tanítókat, egyházi, társadalmi és közeleti téren tanusított munkálkodásukat elismerve, *örökös igazgatói* címmel tüntette ki.

A debreceni Diakonisszaintézet új otthonát kap. A tiszántúli református egyházkerület tavaszi közgyűlésén elhatározta, hogy felépítteti a Nagyerdőn a Diakonissza-intézet új, modern otthonát. A Diakonissza-intézet oly időben létesült, hogy már az elindulást követő napok kipróbálták életképességét s létjogosultságát. Mindjárt 1914-ben történt megnyitása után bekövetkezett világháborúban a debreceni református egyháztól ideiglenes használatra kapott épületét hadikórháznak rendezte be. Dús alapjait, melyekből Otthonát akkor könnyen megszerezhetette volna, hadikölcsönbe adta, mert mindennél előbbrevalónak tartotta a háború sikeres befejezését. Helyiségeit, melyeket az összeomlás után a vörös hadsereg foglalt le, majd a román megszállás alatt leszerelt altiszteknek utalták ki lakásul, éveken keresztül haszatalannak bizonyult utánajárás után csak pár éve nyerve vissza. S mindez nem lehetett akadály a annak, hogy az intézet vezetői és tagjai, maguktól mindent megvonva, odavigyék a dolgot, hogy a továbbfejlődésre nélkülözhetetlen Otthon építésére mintegy 80,000 pengő alaptőke összegyűljön, anélkül, hogy gyűjtést, vagy a város és állam támogatását egy alkalommal is igénybe vették volna. Pedig nagy munkát végeztek, hol sokszor elfért volna a segítség, mint az intézet munkájának jelenlegi állásából is kitűnik. Csaknem száz kiképzett diakonissza-tesztvér működik tizen-nyolc munkatérén az ország tizenhárom munkahelyén, egy év óta a trianoni határon túl is. Éspedig kórházi munkában négy helyen: a debreceni Horthy-kórház sebészetén, a nyíregyházi Erzsébet-kórház szülészeti és nőgyógyászati, bőr-, gyermek- és csecsemőosztályán, a tejkonyhát is ellátva; a mátészalkai és berettyóújfalui megyei kórházak minden osztályán. Gyülekezeti munkát végeznek Debrecenben, Szegeden, Kiszújszálláson, Gyulán és Nagydobronyban; Makón és Gyulán pedig városi szegény gondozást, hol a ferencendi apácákkal együtt tesznek bizonyosságot arról, hogy a felekezeti feltékenykedés és harc a Krisztusért és egyházért végzett igazán odaadó munkában oldódik fel Istennek-embernek egyaránt megnyugtató módon. Középiskolai leányintézetben dolgoznak Pápán és Miskolcon, mint ápoló- és felügyelőtestvérek s vezetik az Országos Református Szeretetszövetség szeretetházát Derecskén, árvaházait Berettyóújfaluban, Siklóson és Kiskunhalason, Debrecenben pedig a klinikai telep kis óvodáját.

Lelkészi továbbképző tanfolyam Debrecenben. A debreceni református egyházmege 1935. év szeptember hó 24—26. napjain rendezi III. lelkeszi továbbképző tanfolyamát a következő beosztással:

Szeptember 24., kedd: Délelőtt 8—10-ig: Dr. Erdős Károly egyetemi ny. r. tanár: A Jelenések könyve. Félórás szünet. — Fél 11—12-ig: Dr. Révész Imre egyetemi ny. r. tanár: A német protestáns egyházi helyzet. — 12—1-ig: Dr. Dr. Kállay Kálmán egyetemi ny. r. tanár: Mennyiben keresztyén könyv az Ószövetség? — Délután 4—7-ig: A délelőtti előadások megbeszélése. 7—8-ig: Áhítat és bibliai megbeszélés: Mulasztásaim a Biblia tanulmányozásában. Vezeti: D. Dr. Kállay Kálmán.

Szeptember 25., szerda: Délelőtt 8—10-g: D. Dr. Kállay Kálmán: Dániel könyve. Félórás szünet. — Fél 11—1-ig: Dr. Vasady Béla egyetemi ny. rk. tanár: Amerikai és európai keresztyénség. Délután 4—7-ig: A délelőtti előadások meg-

beszélése. 7—8-ig: Áhítat és bibliai megbeszélés: Mulasztásaim a gyülekezetben. Vezeti: Gönczy Béla lelképásztor.

Szeptember 26., csütörtök: Délelőtt 8—10-ig: Dr. Varga Zsigmond egyetemi ny. r. tanár: A hellenizmus hatása a keresztyénségre. Félórás szünet. — Fél 11—12-ig: Dr. Révész Imre: Méliusz harca a debreceni vallási forradalom ellen. 12—1-ig: Dr. Soós Béla lelképásztor, képesített egyetemi magántanár: A vallásánítás módszertanához. Délután 4—7-ig: A délelőtti előadások megbeszélése. 7—8-ig: Áhítat és bibliai megbeszélés: Mulasztásaim személyes életemben. Vezeti: Dr. Révész Imre. Ezekon kívül közreműködését megígérte még Dr. Zsiros József theol. akad. tanár, képesített egyetemi magántanár is. Jelentkezési díj helybelieknek 2 P, másoknak 1-50 P. Jelentkezni kell szeptember hó 1-ig Ördög Lajos lelképásztornál Pocsaj, Bihar m. A Kollégiumban kedvezményes díjért lehet lakást és ellátást kapni. A szellemi ügyek vezetője Dr. Révész Imre egyet. professor Debrecen, Magoss György-tér 14. sz. és Dr. Szász Imre lelképásztor Monostorpályi, kik minden idevonatkozó kérdésre készséggel adnak felvilágosítást. Minden lelképásztor-afyafit szeretettel hívnak és várnak a tanfolyamra.

A Bethlen Gábor Kör közgyűlése. A protestáns egyetemi és főiskolai hallgatók Bethlen Gábor Köre június hó 27-én tartotta záró közgyűlését. A közgyűlés főtagyát az 1934—1935. isk. év szünidei nagybizottságának és tisztikarának megválasztása képezte. Az elmúlt iskolai év tisztikarát, élén Gönczy Sándor elnökkel, a közgyűlés egyhangúlag ismét megválasztotta, ezzel is kifejezésre juttatta melegegedését a tisztikar működése felett. Az új tisztikar a következő: Elnök: Gönczy Sámuel, alelnök: Szöllösy Árpád, titkár: Kiss László, jegyző: Dr. László Csaba, pénztáros: Bélyey Gyula, könyvtáros: Molnár Mihály, levéltáros: Gálfalvy Zoltán, ellenőr: Dr. Baráth Károly.

Az elnök kegyeletes szavakkal említi meg beszámolójában, hogy a Kör múltjához híven nemsokára el fogja érni azt a színvonalat, melyet boldogabb évtizedeiben, nyugodtabb éveiben megélt. Nemesak a belső belmissziós munkák eredményeit érinti, hanem nagy külső megmozdulásait is, így több hazafias tárgyú irodalmi estélyt tartott és a Zeneakadémián nagyszabású Bethlen Gábor Köri díszhangversenyt rendezett, melyek nemesak az erkölcsi siker jegyében váltak hasznára a Körnek, hanem anyagilagban is ügyannyira, hogy a Kör a közeljövőben egy új, céljainak jobban megfelelő helyiségbe költözködik át. Örömmel emlékezik meg a rokon egyesületekkel kimélyült baráti kapcsolatokról, melyek útján a Kör régi magas színvonalát és céljai felé lendületes lépésekkel halad. A közgyűlés táviratilag üdvözölte a Kör díszelnökét, vitéz jákfai Gömbös Gyula miniszterelnököt, Tasnády Nagy András kultuszállamtitkárt, a Bethlen Gábor Szövetség elnökét, dr. Imre József egyetemi tanárt, az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség tanár-elnökét, Isten áldását kérve további munkásságukra. Végül Szöllösy Árpád indítványára a közgyűlés Forrás József, a Kör volt agilis elnökéj egyhangúlag örökös tisztelbeli elnöknek választották meg.

A Keresztyén Szövetségi Világkonferenciára, mely aug. 2—7-ig Budapesten lesz, már husz nemzet képviselői jelentették be részvételüket. Az ausztráliai kiküldött már úton van. 26-án indulnak a délafriakaiak. A jelentkezési határidő július 5-én záródott le és az a reménysége a rendezőségnek, hogy még annyi nemzetből bejelentik jövetelüket, mint amennyinek képviselői már biztosak. Nagy az érdeklődés bent az országban is és mindig nő azok száma, akik semmiképpen nem akarják elmulasztani a világkonferenciára való részvétel nagy alkalmát. A konferencia rendezőbizottsága 20,000 példányban kiadta a Világkonferencia teljes programját. Megküldi mindenkinek készséggel, aki kéri. Igénylések a következő címre küldendők: IX. Keresztyén Szövetségi Világkonferencia rendezőbizottsága, Budapest, VIII. Gyulai Pál-utca 9. Mivel a jelentkezési határidő július 5-ével lezárult, ezúton kéri a rendezőbizottság, hogy a résztvevni szándékozók sietve jelentkezzenek. Akik esetleg csak egy napra, vagy két napra tudnak felmenni Budapestre, a Világkonferenciára azok számára napijegy is áll rendelkezésre. Ára naponként 2 pengő. Akik csak rövid időre akarnak a Világkonferenciára menni, azoknak legajánlatosabb a szombat és a vasárnap. A részvétel előzetes bejelentése feltétlenül szükséges.

Adatok, amelyek vigasztalnak. Az Országos Református Szeretetszövetség most megjelent értesítőjéből olvassuk, hogy a Szeretetszövetség rendszeresen gondozottjainak — árváknak, aggoknak, rokkantoknak — a száma megaladja

a 400-at. Új, negyven személyes aggmenház építése megkezdődött *Kabán*. Az új szeretétház öszre már itt is, Hajdúszoboszlón is megnyílik. Új árvaházat nyit meg a Szövetség öszrel *Hajdúböszörményben, Kunhegyesen és Földesen*. Az utóbbi helyen nyomorék gyermek-otthont is tervez, ahol a nyomorék gyermekek megtanulhatják a cipész mesterséget. Az épületeket adományozás útján kapta a Szövetség szeretétházi célokra. Ugyancsak árvaházi célokra ingatlant kapott a Szövetség *Kunmadarason és Hajdúhadházon*, egyelőre azonban haszonélvezettel megterhelve. A Szeretetszövetség vagyonmérlege szerint a Szövetség vagyona már meghaladja a 160,000 pengőt, intézeteinek száma öszrel eléri a huszat.

Hírek a Felvidékről. A Felvidéki Konvent hét most végzett theologust küldött ki a gyülekezetekbe Isten ügyének a szolgálatára. A losonci theologia most 10 éves. Ezzel kapcsolatban mindenütt melegen emlékeznek meg a theologia létrehozójáról és igazgatójáról, Sörös Béla losonci lelképásztorról. — Szeptemberben megnyílik Komáromban a református tanítóképző. Ezzel régi óhaja teljesül felvidéki református testvéreinknek. Az intézetet egyelőre a komáromi velt püspöki lakásban helyezik el. Tervebe vették az intézettől kapcsolatos konviktus felállítását is.

Kölesy másodikors vizik ki a temetőbe. Szatmárnémetiben a „láncos” templomkert rendezésével kapcsolatban a hatóság az ott állt Kölesy-szobrot lebontotta és kiszállította a református temetőbe. Hogy a temetői lakással szemben felállíthassák a szobrot, a presbitérium adakozásra hívja fel a gyülekezet tagjait, mivel a költségvetés keretében nincs rá fedezet.

Kálvin János szülőházában, Noyonban folyó hó 7-én ünnepséget rendezett a francia protestánsizmus Kálvin születése évfordulója alkalmából. Az ünnepséggel kapcsolatos istentiszteletet Kulifay Imre, a Franciaországban lakó magyar reformátusok gondozásával megbízott lelképásztor végezte.

Franciaországban 1038 protestáns egyházközség van. Ebből 645 református 650,000 lélekkel és 261 evangélikus 300,000 lélekkel. A lelképásztorok száma 1100. Az ottani testvéregyházak évenként négy-öt magyar papi pályára készülő diákok látanak vendégül s fedezik a költségeket.

Mintegy ötvenezer olasz római katolikus tért át újabban az evangéliumi egyházba. A protestáns istentiszteleteket napjainkban is nagy számmal látogatják a római egyház tagjai Rómában, Milánóban, Turinban s az úgynevezett valdens-völgyekben, mert nagy lelkiismeretességük vágyakoznak a megváltó Jézus Krisztus hamisítatlan evangéliumára. Az egyik közülük így tett bizonyosságot arról, amit az evangéliumi egyházból kapott: „Azelőtt is ugyanazt az életet éltem külsőleg, mint most, de milyen béke és nyugalom tölti meg most a lelkemet! Ma hiszek az élő Istenben, aki közel van hozzám és Jézus Krisztusban, az Ő fiában, aki az Ő kegyelmének bizonyosságát adja nekem, aki a mi bűneinket megbocsátja, aki vezérem és segítőm!”

Bibliafordítások Indiában. A bómhaji tartományban lakó 17 milliónyi maráthi hindu nép nem értette meg a klasszikus hindu nyelven forgalombanlevő bibliát. Az ismert nevű apostoli lelkű nő, Ramabai, ezt látva, néhány barát-nőjével megtanulta a görög és héber nyelvet és lefordította velük az egész Szentírást maráthi nyelvre. Az így kiadott bibliákat kizárólag nők készítették, még a nyomásra és bekötésre is csak nőket alkalmaztak. A bibliát azonkivül újabban még más öt különböző indiai nyelvre is lefordították és kiadták.

Új misszionárius Mánusz-szigetén. A liebenzelli misszió vezetője Molnár Mária volt munkaterületére, Mánusz-szigetere a részben végleg s részben szabadságra hazatért misszionáriusok helyére új misszionáriust küldött ki Walter Frigyes személyében.

A missziói füzetek sorozatában érdekes és változatos tartalmú füzetek jelennek meg. Parragh Lajos: *Kínai rabszolgavásár c. missziói szindarabja* nagyon alkalmas gyülekezeti ünnepélyeken való előadásra. Hegyaljai Kiss Géza: *„Szeretsz-e olvasni?”* címen érdekes útbaigazításokat ad olvasnivalóink megválasztására. Tóth Kása István: *„Húsz év Kafferországban”* c. füzete leírja Mayer Henrik afrikai misszionárius viszontagságos és hősiességű életét és munkáját a kafferok között. Székely Sándor: *„Szeresd felebarátodat”* címen a keresztény diákok emberbaráti munkájából közöl érdekes megható képeket. Döbrössy Lajos: *„A buszai vértanu”* c. füzetében megemlékezik Rajmundus Lullus mohamedán misszionárius munkájáról. Rajmundus

Lullus születése 700 éves fordulója teszi időszerűvé e füzet megjelenését. Draskóczy László: *„Mi a mohamedánizmus?”* címen ismerteti az iszlámot s mohamedánok közötti missziói munka nehézségeit. A fent ismertett füzetek egyenkint 20 fillérrért kaphatók a Magyar Református Külmissziói Szövetségben, Budapest, IX., Ráday-u. 15., II. 27.

Apróságok. Az emberek nem kenyérből esznek a legtöbbet, hanem rizsből, mivel Kínában egy étkezés alkalmával sem hiányozhatik a rizs. A tengerben élő bálna százezer kilót nyom, tehát az elefántnál nyolcvanszor, a jegesmedvé-nél pedig négyszáznegyvenszer nehezebb. Csak a csontváza maga ezer kilót nyom. — A füge háromszor olyan tápláló, mint a kenyér. — A kanári 12, a rák 20, a kakuk 32, a béka 40, a medve 59, a varjú 100, a sas 104, a hattyú 300 és a teknősbéka állítólag 1000 évig is élhet.

Egy másodperc. A cambridgei (Massachusetts-állam) csillagvizsgáló megállapítása szerint csak egy másodpercen múltott, hogy a föld május 26-án nem ütközött össze egy óriási meteorral, amely másodpercenként tízenyolc és fél kilométeres sebességgel rohant a Föld felé s nyugati Massachusetts felett 22,500 méter magasságban robbant szét. A tudósok számításait 120 megfigyelő és szemtanu előadására alapítják. A meteort először Vernon-állam felett látták, akkor narancsvörös színű volt, majd kékes, aztán fehér színben játszott s végül a levegősúrlódás irtózatos erejétől felrobbant. Az összeütközés leírhatatlan pusztítást vitt volna végbe a Földnek azon a részén, ahol az összeütközés bekövetkezett volna. A szakértők számításai szerint óriási területen pusztult volna el az élet, részben a minden elképzelhető méreteket felülmúló földrengés, részben pedig a borzalmas és mindent elhamvasztó forróság következtében. És akik a Massachusetts-állam felett szétrobbanó meteor nagyszerű természeti tüneményében gyönyörködtek, egyetlen másodpercig sem gondoltak arra, hogy az életük s államuk egész civilizációjának sorsa egyetlen másodpercen múltott...

Székely számológépes Kolozsváron. Bálint Péter székely számológépes esete hathatós bizonyítéka a székely ember kiváló képességeinek és veleszületett tudásának, értelmességének. Ez a székely számológépes a legnehezebb számtani műveleteket fejben végzi el. Milliószámokkal számol papír nélkül. Tudásával a legnagyobb bámulatba ejtette a szakértő tudósokat is.

Aki kívülről tudja a telefonkönyvet A szokatlan és egyre újabb rekordjairól híres Amerikában történt, hogy az emlékezőtehetség világbajnokának címét Zulaff Bernát newyorki lakos nyerte el, aki betanult és kívülről felmondott egy 1117 sűrűn telenyomatott oldal terjedelmű vastag távbeszélő könyvet.

Dollár-kölcsön. (Üzenet.) Aranydollárkölcsön visszafizetése ügyében közöljük, hogy a 6900—1931. M. E. sz. rendelet 1. §-a értelmében mindaddig, míg ez a rendelet érvényben van, külföldi kötvények és záloglevelek alapján esedékes összeget tilos a hitelezők kezelihez megfizetni. Az adós a fizetendő összegek ellenértékét lejáratokkor pengőben köteles a Magyar Nemzeti Banknál letenni és az ellen az adós ellen, aki az ellenértéket pengőben leteszi, a rendelet hatályának tartalma alatt, a tartozás miatt eljárást indítani nem lehet. Az átszámításnál a Magyar Nemzeti Bank által a letételt közvetlenül megelőző köznapon közzétett áruárfolyam az irányadó. A hitelező bankok azonban bizonyos feltételek mellett mégis hozzájárulnak ahhoz, hogy az adósok a dollárkötvény, vagy zálogleveles kölcsönöket kiegyenlíthessék. Ez az illető pénzügyintézet alku tárgya és különböző kibocsátású kötvények és záloglevelek eseteiben az eljárás különböző. Ugyancsak áll a fizetési tilalom a rövid lejáratú dollárkölcsönöknél is. Itt is a fizetéseket a Nemzeti Bank által megállapított kulcs szerint pengőben lehet teljesíteni. Amennyiben mégis a külföldi dollárkölcsönöket vissza akarja fizetni, szíveskedjék ebben az ügyben a hitelező bankkal összeköttetésbe lépni, ők közölni fogják a feltételeket. Ugyanis a különböző kibocsátású dollárkölcsönök árfolyama más és más, így a visszafizetésnél is más eljárást alkalmaznak a pénzügyintézetek.

Ha Budapestre jön s nincs hozzátartozója, legtanácsosabb, ha a KIE-központhoz fordul, ahol kényelmes turistaszálló, étkezde, egyesületi helyiségek állanak rendelkezésére. Minden fiatalember ügyes-bajos dolgában szíves készséggel szolgál. Budapest, VIII., Horánszky-u. 26.

Az Országos Magyar Protestáns Diákszövetség, mint a magyar protestáns egyetemi és főiskolai egyesületek központja, azzal a kéréssel fordul a protestáns társadalom

tehetősebbjeihez, hogy amennyiben nevelőre, instruktorra, titkárra, irodistára, vagy bármilyen más hasonló munkaeörre volna szükségük, forduljanak bizalommal a szövetséghez, amelynek számos főiskolás és diplomás tagja örömmel fogadná a legerényebb munkaalkalmat is. (Bejelentések: O. M. P. D. Sz., IX., Rákos-u. 3. Telefon: 87-7-62, d. u. 2-3 között.)

400 pengőt küldött a magyar KIE szövetségnek a svájci KIE, dr. Koechlin KIE világszövetségi ügyvezető elnök közbenjárására, hogy ezen a magyar KIE most épülő dunavecsei üdülőtáborában egy ifjúsági fa-barakot építsenek s ezzel tanujelét adják a KIE testvériségnek. Négy hasonló barak az itthoniak adományából már elkészült. Az első magyar, modernül berendezett tábor annak emlékére épül, hogy 15 évvel ezelőtt az amerikai KIE 9000 magyar hadifegyvert szállított haza Szibériából. A táborépítő bizottság élén ifj. Teleki László gróf áll. Adományokat elfogad a KIE Szövetség, Budapest, VIII., Horánszky-utca 26. Még 5 drb 400 pengős ifjúsági barakra van szükség!

Legyőzik a gazdasági válságot és a távolságot a Keresztény Ifjúsági Egyesületek tagjai, mert az augusztus 15-18-i debreceni KIE Nemzeti Konferenciával kapcsolatban „kerékpáros csillagtúrát” rendeznek. A fiatal emberek száza az ország minden részéből kerékpáron indulnak Debrecenbe. Már egész sereg helyen: Drávacfok, Pécs, Vásárosnamény, Ózd stb. bejelentették, hogy megszervezték a konferenciára kerékpáros csoportjukat.

Nemzetközi fiútábor rendez Közép-Németországban a KIE Világszövetség 16-19 éves fiúk részére. A 18 éven felüli fiatal emberek részére pedig nemzetközi fiatal emberek táborát Szazaván, Csehországban, augusztusban. Korlátolt számban kedvezményes helyek állnak rendelkezésre magyar ifjak részére. Érdeklődők mielőbb keressék fel válaszbélyeges levelükkel a Magyar KIE Szövetséget (Budapest, VIII., Horánszky-u. 26).

Munkatábor és üdülés. A Soli Deo Gloria Református Diákszövetség balatonszárszói üdülőtáborán június 25-től július 8-ig munka-üdülőtábor rendez önként jelentkező ifjakkal földmunkák elvégzésére. Munkájukért az ifjak ellátást és üdülési alkalmat kapnak. Diákszövetségi és KIE tagok jelentkezhetnek a Soli Deo Gloria Diákszövetség-nél: Budapest, VIII., Üllői-út 25.

HIVATALOS ÉRTESEITÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2360—1935. szám.

KÖRLEVÉL.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az érdekeltekkel leendő közlés kérésével tudatom, hogy az I. lelkészképzés szóbeli vizsga idejéül 1935. évi szept. 10. (kedd) napjának 8 óráját, a II. lelkészképzés szóbeli vizsga kezdetéül az 1935. évi szeptember hó 17. (kedd) napjának 8 óráját tűztem ki. Mindkét vizsga a Kollégium épületében lesz megtartva.

Az I. lelkészképzés zárthelyi írásbeli vizsga szeptember 9-én (hétfő) délután 3 órakor, a II. lelkészképzés írásbeli vizsga szeptember hó 16-án (hétfő) délután 3 órakor kezdődik.

Az I. vizsgára szeptember hó 9-én (hétfő) délelőtt 11 órakor a lelkészképzőintézet igazgató hivatalos helyiségében (Kollégium), a II. vizsgára szeptember hó 16-án (hétfő) délelőtt 11 órakor az egyházkerületi főjegyzőnél a püspöki hivatalban kell jelentkezni.

Mind az I., mind a II. vizsgára jelentkezők a vizsgát megelőzőleg egy hónappal tartoznak okmányait (theol. végbizonysítvány, I. lelk. vizsgai bizonysítvány, összes szolgálati bizonysítványok a theol. tanfolyam bevégezése, illetőleg az I. vizsga letétele óta (a lelkészképzőintézet igazgatóhoz, illetve Maklár Károly egyházkerületi főjegyzőhöz (Debrecen, Árpádtéri lelkézi hivatal) beküldeni).

Felkérem Esperes urat arra is, hogy amennyiben a vizsgát megelőző hónapban valamelyik jelölt ellen fegyelmi eljárás tételnek folyamatba, úgy erről a vizsgát megelőzően hoztam jelentést tenni méltóztassék.

Atyafiságos szeretettel:
Debrecen, 1935 július 6.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

100—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbéli lelképásztor urakhoz.

Felhívom a kebelbéli lelképásztor urakat, hogy a legközelebbi vasárnapon délelőtti istentisztelet alkalmával hirdessék ki a gyülekezeteknek, hogy a debreceni református diakonissza-intézet növendékei közé felvételre a pályázatok folyó évi augusztus 10-ig nyújtandók be az intézet igazgató-ságához Debrecen, Ispóty-telep 9., mely kívánatra válaszbélyeg beküldése ellenében készséggel nyújt felvilágosítást.

Debrecen, 1935 július 8.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1885—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgató-ságaihoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr a nem állami középiskolai tanárok nyugdíjazása tárgyában 34.397—1935. szám alatt a következő átiratot küldötte meg hozzám:

„Úgy a tanügy, mint az állástalan okleveles tanárok elhelyezése szempontjából szükséges, hogy a nem állami középiskoláknak azok az igazgatói és tanárai, akik köteles szolgálati idejüket betöltötték, vagy 65. életévüket elérték, végellátás alá vonassanak, ezért van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel felkérni, méltóztassék a főhatósága alá tartozó középiskolák fenntartótestületeit felhívni, hogy az 1914. évi XXXVI. tc. 28. §-a értelmében szólítsák fel mindazon tanárokat, akik a beszámítható javadalmazással egyenlő összegű nyugdíjra igénytvaló szolgálati idejüket kitöltötték, vagy a 65. életévüket elérték, Nagyméltóságod útján a szabályszerű okmányokkal felszerelt kérvényeiket nyugdíjaztatásuk végett haladéktalanul nyújtsák be.

Amennyiben nevezett tanárok nem volnának hajlandók a fenti kérelmeket benyújtani, az idézett törvénytiszakasz 30. §-a értelmében Nagyméltóságod javaslatára a nyugdíjaztatásuk iránti eljárás hivatalból fog innen megindítani. Felkérem Nagyméltóságodat, hogy a főhatósága alatt álló tanító- és tanítónőképző-intézetekre, valamint a polgári iskolákra nézve is hasonlóan intézkedni méltóztassék.

Felhívom az igazgató-ságokat, illetve fenntartótestületeket, hogy a fenti miniszteri leiratban foglaltaknak eleget tenni és eljárásuk eredményéről — a vonatkozó nyugdíjazás iránti kérelmek felterjesztése mellett — mielőbb jelentést tenni szíveskedjenek.

Atyafiságos szeretettel:
Debrecen, 1935 június 7.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2049—2050—1935. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom a közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgató-ságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó hó 15-én megjelent 12. számában 2978—1935. elm. sz. alatt a filmoktatási díjak szedése és 94.400—1935. VII. 2. szám alatt a közép- és középfokú iskolákban a vivásoktatást szabályozó 81.000—1934. sz. rendelet kiegészítése tárgyában közzétett rendeleteire.

Debrecen, 1935 június 20.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2056—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű Esperes urakhoz.

Az Egyetemes Konventnek a vallásoktatás tárgyában hozott 161—1935. számú határozata folytán utasítom a nagytiszteletű Esperes urakat, hogy csak a minden rovatot

pontosan kitöltött személyi törzskönyvi lapokat fogadják el s erre nyomatékosan figyelmeztessék az illetékeseket; gondoskodjanak arról, hogy az iparskolákban lehetőleg lelkesjellegű vallásoktatók végezzék a vallásoktatást; ha ez bármilyen ok miatt nem volna lehetséges, a gyülekezeti lelkipásztorok megkülönböztetett gondval ügyeljenek az iparos iskolákban folyó vallásoktatásra.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1935 június 21.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2064—2139—1935. szám.

KÖRLEVÉL.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az Egyetemes Konvent 1935. évi május hó 1—2. napjain tartott ülésének jegyzőkönyve az egyházközösségeknek szétküldetett.

Felkérem Esperes urat, hogy a lelkészeket a szóban levő jegyzőkönyv tanulmányozására utasítani méltóztassék.

A 37., 180., 187., 188., 201., 215., 251., 265., 266., 269., 270. számok alatt hozott közérdekű és intézkedést igénylő számokra külön is felhívom Esperes úr figyelmét azzal, hogy jelzett határozatok értelmében eljárni méltóztassék.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1935 július 8.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2071—1935. szám.

KÖRLEVÉL.

a közép- és középfokú tanintézetek fenntartótestületei és tekintetes igazgatóságaihoz.

Tudomásulvétel és megfelelő eljárás végett közlöm, hogy a magyarországi református egyház egyetemes konventje Budapesten, 1935. évi május hó 1—2. napjain tartott ülésében 194. szám alatt az egyetemes tanügyi bizottság 1935. évi március hóban tartott ülése 7. számú határozata alapján a református közép- és középfokú iskoláinkban szedett mellékdíjakra vonatkozólag a következőképpen rendelkezett:

„Egyetemes konventünk a közép- és középfokú iskoláinkban szedett mellékdíjakra vonatkozó adatokat részletesen és behatóan megvizsgálta s azokból sajnálatosan állapította meg, hogy ezek összegei a legtöbb intézetben jóval magasabbak, mint az állami középiskolákban szedett díjak. Ez a tény egyfelől aggodalmas a református tanintézetekben gyermekeiket iskoláztató szülők anyagi helyzetére nézve, másfelől bizonyos mértékig veszélyezteti iskoláink népességét is. Ezen okokból a következőket határozza:

1. A mellékdíjakra vonatkozó korábbi határozatait, így a 120—1933. és 247—1934., 249—1934. számúakat továbbra is változatlanul érvényben tartja.

2. Iskoláink jövőjét féltő szeretettel figyelmezteti az egyes fenntartótestületeket, hogy a fennhatóságuk alatt álló tanintézetekben a mellékdíjakat vegyék meg ebben a tanévben gyökeres vizsgálat alá, s azoknak részint sokféleségét, részint az egyes tételeknek a mértékét jelentékenyen csökkentésük és minden erővel könnyítsenek a szülők teherbíró képességén. Általános elvként kimondja az Egyetemes Konvent, hogy a mellékdíjak végösszege a tandíj felénél nagyobb nem lehet; ez alól az elv alól azonban a sárospataki tanítóképzőintézetre nézve az intézet különleges helyzete miatt kivételt tesz.

3. Felkéri az egyes egyházkerületeket, hogy egyházi törvényeink V. tc. 105. §-a alapján kívánják be a hatáskörükbe tartozó közép- és középfokú tanintézetek tan- és mellékdíjaira vonatkozó adatokat még ebben a tanévben ezeket egységes szempontok és irányelvek szerint vegyék felülvizsgálat alá és csak úgy erősítsék és hagyják jóvá azokat, amint e határozat 2. pontjában hangoztatott és megszabott elvek azt megengedik. Ezen határozat végrehajtásáról az egyes egyházkerületek az Egyetemes Konvent 1936. évi gyűlésére küldjenek jelentést.

Felhívom a tanintézeteket a mellékdíjaknak a 2. pont szerinti csökkentésére és a 3. pontban jelzett adatoknak hivatalomhoz mielőbbi bejelentésére.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1935 június 19.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2219—1935. szám.

KÖRLEVÉL.

a kebelbeli középiskolák tekintetes igazgatóságaihoz.

Tudomásulvétel és megfelelő eljárás céljából közlöm, hogy a folyó évben a szeptember és december havi javító- és pótló-érettségi vizsgálatok egyházkerületünk részére a hajdúnánási református reálgimnáziumban lesznek; még pedig az írásbeli vizsgálatok szeptember illetve december hó 5., 6., 7. napjain, a szóbeli vizsgálatok pedig szeptember, illetve december hó 9-ik és következő napjain. Jelentkezni kell a vizsgálatokra szeptember, illetve december hó 4-én délig a hajdúnánási református reálgimnázium igazgatóságánál.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1935 július 3.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

2130—1935. szám.

KÖRLEVÉL.

Tudomásulvétel céljából közlöm, hogy a magyarországi református egyház Egyetemes Konventje Budapesten, 1935. évi május hó 1—2. napjain tartott ülésében 252. szám alatt hozott határozatával megállapította azoknak a gyülekezeteknek a névsorát, amelyekben különleges viszonyaik alapján akár meghívás, akár pályázat útján csak az választható lelkipásztorrá, aki előzőleg mint lelkipásztor vagy mint theologiai tanár két éven át működött, vagy aki egyéb lelkész szolgálatot a teljes lelkész képzés megszerzése után legalább öt éven át teljesített. Ilyen egyházközösségek a tiszántúli egyházkerületben: az *alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegegyéből* Balmazújváros (magyar), Büdszentmihály, Hajdúböszörmény, Hajdúhadház, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló, Püspökladány, Nádudvar; a *beregi egyházmegegyéből* Vásárosnamény; a *békéscsaba egyházmegegyéből* Battyány, Békés, Békéscsaba, Doboz, Füzesgyarmat, Gyoma, Gyula, Hódmezővásárhely, Makó, Mezőberény, Körösladány, Köröstarcsa, Orosháza, Ócsöd, Szeged, Szeghalom, Szentés, Újszeged, Vésztő; a *biharermelléki egyházmegegyéből* Bihar-keresztes és Nagyléta; a *debreceni egyházmegegyéből* Báránd, Berettyóújfalu, Biharnagybajom, Debrecen, Derecske, Hajdúsámson, Kaba, Nagyrábé, Sárrétudvari; a *jelsőszabolcsi egyházmegegyéből* Demecser, Dóge, Gégény, Kisvárd, Dombóvár, Mándok, Nyírtass, Nyírmada, Pátroha, Tornyospálca; a *hevesnagyunsági egyházmegegyéből* Dévaványa, Karcag, Kenderes, Kisújszállás, Kunhegyes, Kunmadaras, Mezőtúr, Tiszaföldvár, Tiszafüred, Törökszentmiklós, Túrkeve; a *középszabolcsi egyházmegegyéből* Baktalórántháza, Balkány, Búj, Gáva, Ibrány, Kemece, Nagykálló, Nagyhalász, Nyírbátor, Nyíregyháza, Téglás, Újfehértó; a *nagykarolyi egyházmegegyéből* Kántorjánosi, Mátészalka, Mérék, Nagycsed, Nyírmegyes, Szamoszeg; a *nagyszalontai egyházmegegyéből* Komádi, Sarkad, Okány; a *szatmári egyházmegegyéből* Csenger, Fehérgyarmat, Kocsord, Porcsalma, Szatmárcseke, Tyukod.

Egyetemes Konventünk a különleges helyzetű, itt felsorolt gyülekezetek nevét azzal teszi közzé, hogy hat éven belül ez a kijelölés meg nem változtatható.

Debrecen, 1935 június 2.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

PÁLYÁZATOK.

Pályázat internatusi felügyelőtanári állásra. A hajdúböszörményi református Boeckay-gimnáziummal kapcsolatban álló Kálvineum *fiúinternatusában* a jövő iskolai évre betöltés alá kerül egy felügyelőtanári állás. Pályázhatnak elsősorban német-francia képesítésű okleveles, esetleg szakvizsgás tanárjelöltek. Javadalom a tanévre 400 P és teljes ellátás. A kellően felszerelt kérvényeket a Kálvineum igazgatósága Hajdúböszörmény címre kell beküldeni 1935 augusztus 15-ig. Az állás szeptember elején foglalandó el. Előzetes bemutatkozás kívánatos.

Hajdúböszörmény, 1935 július hó 6-án.

Köblös Samu

a gimn. és a Kálvineum igazgatója.

A hajdúnánási református reálgimnáziumhoz kézi-munka- és tornatanárnőt keresünk, lehetőleg a német nyelv tökéletes tudásával. Javadalma: havi 80 P, az intézetben

való bentlakással, fűtéssel, világítással. — A fiúinternátushoz pedig egy bentlakó nőtlen nyelvszakos nevelő tanárt, a német nyelv tökéletes tudásával, kinek javadalma teljes ellátás és havi 40 P. Pályázatok az igazgatóság címére küldendők július hó 20-ig. Bemutatkozás kívánatos.

A hódmezővásárhelyi református Bethlen Gábor-gimnázium fenntartótestülete pályázatot hirdet elhalálozás folytán megüresült magyar-német rendes tanári tanszékre. Az állás egyelőre, törvényes illetményekkel díjazva, helyettes tanárral töltetik be. A megválasztottnak folyó évi szeptember 4-én kell állását elfoglalnia és megbízás esetén internátusunkban a felügyelőtanári tisztséget elvállalnia; ez utóbbiért bentlakást és étkezést kap.

A megfelelő képesítéssel bíró, református vallású, magyar állampolgár okleveles középiskolai tanárok szabályosan felszerelt kérvényüket, melyből esetleg eddigi működésük és katonai szolgálatuk is kiténik, folyó évi augusztus 1-ig igazgatótanácsunk alulírott elnökéhez küldjék be.

Hódmezővásárhely, 1935 július 6.

Losonezy Endre,
lelkész,
ig.-tanács elnöke.

Varga Dezso,
igazgató.

A hódmezővásárhelyi református leányliceum fenntartótestülete pályázatot hirdet az 1935—36. iskolai évre az intézetnél betöltendő magyar-francia óraadótanári állásra. Illetmény a tanítási tíz hónap alatt havi 80 P. Az állást 1935 szeptember 1-én okvetlenül el kell foglalnia. Pályázhatnak református vallású, okleveles középiskolai tanárok, de csak nők, akik az előírt képesítéssel rendelkeznek. A szükséges iratokkal felszerelt kérvényeket folyó 1935. évi július hó 15-ig Márton Árpád református lelkész, igazgatótanács elnök, Hódmezővásárhely címre kell küldeni.

A makói államilag segélyezett református „gróf Bethlen István” polgári fiúiskola igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy földrajz-természettan-vegytan és egy matematika-fizikaszakos (utóbbinál ének mellékszakosok előnyben) helyettes tanári állásra. Pályázhatnak a fenti szakosportból képezített református vagy evangélikus vallású okleveles polgári iskolai tanárok. Javadalmazás az állammal egyenlő. Az iskolafenntartó egyház fenntartja magának azt a jogot, hogy a megválasztott helyettes tanárt állásában csak akkor véglegesíti, ha az általa betöltött állásra az államsegélyt a VKM. kiutalja, valamint, hogy az állásokat ideiglenesen óradíjas helyettes, vagy óraadó tanárokkal töltsse be. A kellően felszerelt kérvényeket augusztus hó 15-ig vitéz Galamb Sándor dr. ügyvéd, igazgatótanács elnök címére, Makó, kell küldeni.

Gyoma református egyháza pályázatot hirdet egy elhalálozás folytán megüresedett tanítói állásra. Kötelesség, fizetés törvényszerű. Lakás természetben, vagy törvényes lakbér. Pályázati határidő a hirdetés megjelenésétől számított 21 nap. A szükséges okmányokkal felszerelt, választbélyeggel ellátott pályázatok: Református Iskolaszék, Gyoma címre küldendők. Az állás szeptember 1-én foglalható el. Értékegység 43.

A karcagi református egyház pályázatot hirdet egy tanítónői állásra. Kötelesség, fizetés törvényszerű. Pályázati határidő: július 30. Állás szeptember elsején foglalható el. Minden szükséges melléklettel felszerelt, választbélyeggel ellátott pályázatok: Református Iskolaszék, Karcag címre küldendők.

A monostorpályi református egyház pályázatot hirdet nyugdíjazás folytán megüresedett V. számú férfitanító-állásra. Javadalma a mindenkori fizetés 30%-a az egyház pénztárából, 70%-a az állampénztárból, természetbeni lakás, vagy törvényszerű lakbér; most az új iskolánál lévő lakás. Kötelessége a presbitérium által kijelölt osztály, vagy osztályok vezetése, missziói munkákban segédkezés és minden kántori teendő végzése. Az iratok visszaküldésére postabélyeget kérünk csatolni. A pályázati kérvény beadási ideje augusztus 15., az állást szeptember 1-én el kell foglalni.

A tiszafüredi református egyház pályázatot hirdet az elhalálozás folytán megüresedett III. sz. tanítónői állásra.

Javadalom: az 58.202—1924. sz. VKM. rendelet szerint az iskolafenntartótól 78%, ezidőszent a 64.800—1933. sz. VKM. rendelet alapján százalékonként havi 1.20 P-vel, készpénzben kiszolgáltatva és egy értékegység, amely áll 531 □-öl szőlőskerti szántóföldből, 1/4 öl puha tűzifából, 100 kéve rőzséből, természetben kiszolgáltatva. Lakás természetben.

Szolgálati év szerint járó állami fizetésekiegészítés.

Ha segédtanító választatnék meg ez állásra, ez esetben a javadalom a segédtanító törvényszerű javadalma.

Kötelesség: a presbitérium által kijelölendő elemi-iskolai osztály vagy osztályok tanítása és egyháztársadalmi (belmissziói) munka.

Az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Létszámcsoökkentés során nyugdíjazott vagy olyan kisegítő tanítónők, akik legalább egy esztendői eredményes szolgálatot igazolnak, továbbá a női énekkar vezetésére alkalmas zenei képzettséggel bírók előnyben részesülnek.

Pályázati határidő: e hirdetés megjelenésétől számított három hét.

Pályázati kérvények, az összes szükséges melléklettel felszerelve: Református egyház, Tiszafüred címre küldendők. A választás csak a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak az állás betöltését engedélyező hozzájárulása után ejtetik meg.

Felvétel a debreceni református Kollégium internátusaiba. A debreceni református Kollégium középiskolai internátusában az 1935—36. tanévre a következő díjak érvényesek: I. díjfokozatban 30 P, II. díjfokozatban 60 P, III. díjfokozatban 90 P és IV. díjfokozatban 120 P egész évre. Ebben a reggeli ára is bennfoglaltatik. Az egyetemi internátus díjai szintén reggelivel együtt: I. díjfokozatban 40 P, II. díjfokozatban 80 P, III. díjfokozatban 120 P, IV. díjfokozatban 160 P egész évre. Az ó-épületben néhány szegénysorsú egyetemi hallgató évi 60 P-ért kap lakást és 25 P-t fizet a reggelierért.

A tápintézet díjai egyetemi hallgatóknak és középiskolásoknak egyformán a következők: I. díjfokozatban 60 P, II. díjfokozatban 150 P, III. díjfokozatban 200 P, IV. díjfokozatban 220 P egész évre. A bentlakókra a bentékezés is kötelező egyetemi hallgatóknál épűgy, mint a középiskolásoknál. Egyetemi hallgatók külön engedély alapján csak ebédet is igényelhetnek, akkor a tápintézeti díj 2/3 részét fizetik minden fokozatban.

A tápintézet díjai egész évre szólnak, azonban a tagok a törvényesen megállapított szünetek alatt nem igényelhetik kosztot. (Középiskolások: szeptemberben a beiratások utolsó napja előtt, továbbá a karácsonyi és húsvéti iskolai szünet alatt, végül júniusban bizonyítványosztásuk után, legkésőbb azonban június 20. után. Egyetemi hallgatók: szeptember 7. előtt, az egyetem karácsonyi és húsvéti szünete alatt és június 20. után.) A felvett tagokra az egész évi, illetve egyetemi hallgatóknál egész félévi díjak kötelezők, mégha nem is veszik igénybe teljes idő alatt a lakást vagy ellátást. Ez alól indokolt esetben felmentést kérvényezni lehet.

A felvételért és a kedvezményes díjfokozatokért a folyamodványokat a középiskolai tanulók iskolájuk igazgatóságához adják be, az egyetemi hallgatók pedig a Kollégium egyetemi internátusának igazgatóságához küldik be legkésőbb augusztus 10-ig. Mellékelni kell (egy. h.) 1. lecke-könyv vagy első éveseknél érettségi bizonyítvány hiteles másolatát; 2. érvényes és teljes képet nyújtó szegénységi, illetve vagyontalansági bizonyítványt; 3. a folyamodó atyjának (gyámjának) kötelezvényét a díjak pontos fizetésére; 4. 10 filléres bélyeget az értesítés kiküldésére; 5. újonnan folyamodó (— ha felsőbb éves is —) orvosi bizonyítványt, hogy nem szenved fertőző betegségben és 6. születési anyakönyvi kivonatot. Az első évre iratkozóknak meg kell jelölni azt is, hogy az egyetem melyik fakultására fognak beiratkozni.

Kollégiumban dijaikkal hátralékos tanulók nem vehetők fel.

Debrecen, 1935 június 17.

Péter Zoltán
int. felügyelő.

Tájékoztató. A hajdúböszörményi református Boeckay-gimnáziummal kapcsolatban álló négyholdas telken fekvő, modernül berendezett Kálvineum fiúinternátusába a jövő tanévre — vallásra való különbség nélkül — fizetéses helyekre folyó év augusztus 1-ig lehet folyamodni. Ellátási díj: évi 500 P. Református lelkészek és tanítók gyermekei kedvezményben részesülnek. Bővebb felvilágosítást nyújt az internátus igazgatósága.

Felvétel Diákotthonba. A mezővárosi református gimnázium Diákotthonában a gyermekeiket taníttató szülők fiaiknak családias, meleg otthont biztosíthatnak. Évi teljes díj 500 P, melyért naponként ötször adunk bőséges és izletes étkezést, továbbá mosást és orvosi kezelést. Az intézet modern, kétemeletes épület vízvezetékekkel, külön tanuló-hálószobák, társalgók, játéktérrel, mosdók, zenegyakorlók, Gondos felügyelet. Református tanítók és lelkészek gyermekei évi 400 P-t fizetnek. Szegénysorsú, jó tanulók még nagyobb kedvezményt is kaphatnak. Tájékoztatót küld a Diákotthon Vezetősége.

Felvétel a debreceni egyetemre. A debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem hit-, jog- és állam-, orvos-, bölcsészettudományi, ennek matematika és természet-tudományi csoportjára a rendes beiratkozás az 1935—36. tanév I. félévére szeptember hó 2—16-ig tart. Dékáni engedéllyel beiratkozni szeptember 16—20-ig, rectori engedéllyel szeptember 20—30-ig lehet. A felvételi kérvényeket az illetékes karhoz címzetten 1935 augusztus 1. és 31. közt kell benyújtani. Eredeti okiratok szükségesek. A dékáni hivatalok csak kellőleg felszerelt kérvényeket fogadnak el. Akik tandíjmentességért folyamodnak, kérelmüket az illetékes karhoz 1935 szeptember 7-ig nyújtják be. Részletes tájékoztatás jelent meg a Budapesti Közlönyben, s felvilágosítást nyújt a rectori hivatal. Az egyetemen férfi és női internátusok működnek. Erre nézve az internátus, illetőleg a Kollégium igazgatósága nyújt részletes tájékoztatást.

Joghallgató élelemért és csekély díjazásért vállalkozik a nyári hónapokban középiskolás tanulók oktatására, irodai munkákra, vagy gazdasági felügyelőségre. Cím: Böszörményi Dezső, Debrecen, Tancsics-u. 21.

Szerény ellátásért elvállal lelkészi, instruktori, irodai és belmissziói munkákat, papi okleveles otthontalan lelkészárva: Nagy Zoltán, Tiszakanyár, posta Dombrád (Szabolcs megye).

TARTALOM:

Június: Szentisvánnap előkészületek.
Szabó Gyula: A zene evangélistája.
Baráth Imre: Nyári gondolatok.
Dózsa György: „Újrendszert tankönyvkiadás.
Id. Szigethy Gyula: Legfontosabb belmissziós lépés.
Tudomány és irrandalom.
Hírek az egyházmegyékből.
Gyászrovat.
Különfélék.
Hivatalos értesítés.
Pályázatok.
Vasúti menetrend.
Hírdetések.

**Kályhák, tűzhelyek, zománc-
edények** előnyösen vásárolhatók jótállással

TÓTH GYULA

vasúzetében
DEBRECEN, VÁROSHÁZA ÉPÜLET.

MENETREND.

Érvényes 1935. évi május hó 15-től.

A MÁV vonatok indulási ideje Debrecen állomásról.

1729. szgy.	1-50	Bpest keleti	Bpest keleteti érk. 6 ó. 25
2420. sz.	2-50	Nyírábrány	
1720. „	3-05	Szerencs	
5620. „	5-33	Tiszalök	
5520. „	5-42	Füzesabony	
1747. m.	5-55	Hajdúszoboszló	
1730. „	6-03	Nyíregyháza	
5772. v.	6-35	Nagykerek	Bpest nyugati érk. 11 ó.
1707. gy.	7-01	Budapest nyugati	
5522. m.	7-10	Balmazújváros	
5622. sz.	7-18	Hajdúnánás	
5822. m.	7-52	Nagyléta—Vértes	
1722. sz.	7-58	Szerencs	
2472. v.	8-10	Nyírábrány	
5722. m.	9-10	Pocsaj—Esztár	
1702. gy.	11-58	Nyíregy	Bpest nyugati érk. 16 ó. 10
1713. seb.	12-00	Budapest nyugati	
5524. sz.	12-05	Füzesabony	
5624. „	12-21	Tiszalök	
4224. „	12-25	Nyírábrány	
1725. „	13-22	Budapest nyugati	
5824. „	13-25	Nagyléta—Vértes	
5734. „	14-16	Nagykerek	
5534. m.	14-19	Balmazújváros	
1712. sz.	14-20	Szerencs	
2434. m.	14-25	Nyírábrány	
5634. sz.	14-30	Tiszalök	Csak vasár- és ünnepnap Bpest nyugati érk. 21 ó. 12
5526. m.	16-30	Füzesabony	
1701. gy.	17-04	Budapest nyugati	
5738. sz.	18-15	Nagykerek	
2428. „	18-18	Nyírábrány	
1718. „	18-30	Szerencs	
5628. „	18-31	Tiszalök	V. 15—X. 7-ig
5528. „	19-00	Tiszafüred	
5638. „	19-20	Tiszalök	V. 15—X. 7-ig
5868. v.	19-23	Nagyléta—Vértes	
1728. sz.	21-49	Nyíregyháza	Bpest nyugati érk. 5 ó.
1719. „	22-10	Budapest nyugati	

A MÁV vonatok érkezési ideje Debrecen állomásra.

1741. sz.	0-52	Szerencs	Csak vasár- és ünnepnap Bpest nyugati indul 21 ó.
1720. „	2-41	Budapest nyugati	
5627. „	6-40	Tiszalök	
2427. „	6-41	Nyírábrány	
5527. „	6-50	Tiszafüred	
1737. „	6-51	Nyíregyháza	Bpest keleti indul 6 ó. 01
1722. „	7-00	Budapest keleti	
5737. „	7-40	Nagykerek	
5867. v.	7-40	Nagyléta—Vértes	
5637. sz.	8-46	Tiszalök	
1742. „	8-56	Püspökladány	
1717. „	9-00	Szerencs	
5527. am.	9-06	Balmazújváros	
1713. seb.	11-26	Szerencs	
5627. sz.	11-30	Hajdúnánás	
2477. v.	11-36	Nyírábrány	
5727. m.	11-40	Pocsaj—Esztár	
5827. „	11-40	Nagyléta—Vértes	
1702. gy.	11-50	Budapest nyugati	Bpest nyugati indul 7 ó. 50
5525. m.	12-19	Füzesabony	
1712. sz.	13-52	Budapest nyugati	Bpest nyugati indul 8 ó. 30
5775. v.	14-15	Nagykerek	
5633. sz.	16-15	Tiszalök	
5523. m.	16-45	Balmazújváros	
2423. sz.	16-49	Nyírábrány	
5823. „	16-55	Nagyléta—Vértes	
1701. gy.	16-59	Nyíregyháza	
1704. „	18-12	Budapest nyugati	Bpest nyugati indul 14 ó. 20
1731. m.	19-16	Nyíregyháza	
5731. sz.	19-18	Nagykerek	V. 15—IX. 8-ig csak hétköznap
5521. m.	20-08	Füzesabony	
5621. sz.	20-27	Tiszalök	
5721. „	21-11	Nagykerek	V. 15—IX. 7-ig vasár- és ün.-n.
2421. m.	21-33	Nyírábrány	
1728. gys.	21-42	Budapest keleti	Budapest keleti indul 17 ó. 15
1719. sz.	21-43	Szerencs	Csak vasár- és ünnepnap
5531. m.	23-20	Füzesabony	

Földek, házak, telkek **eladása, vétele, bérlete** ügyében
forduljon bizalommal
DIENES JÓZSEF O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához, **DEBRECEN, Fűvészkert-utca 16. szám.**

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntöde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-UTCA 77.

és Petneházy-u. 78. sz. egyesített telken. de a
gyár bejárata: VI., Petneházy-u. 78. sz. alatt.
Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET D. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerővel
Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel,
1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel,
az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-
díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székes-
fehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy
aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vá-
sáron emléklappal kitüntetve.

**A budapesti Bazilika 7945 kilogram-
mos új harangja gyáramban készült.**

Vásároljon

a mai gazdasági helyzet-
nek legjobban megfelelő
bevásárlási rendszerrel!

a „**TAKARÉKOSSÁG KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**“
DEBRECEN, DEÁK FERENC-UTCA 6.

évek óta jól bevált és minden előnyt
a vásárlónak nyújtó rendszerével!

Ha még nem lenne igazoló könyvecskéje
és vásárlási utalványa, forduljon ennek kiállításáért
a Takarékoság irodájához Debrecen, Deák Ferenc-u. 6.

Debrecenben: **48** régi nagy megbízható cégnél érvényes
Mátészalkán: **11**
mindennemű szükségletének beszerzésénél ez igazolvány
és utalvány.

Sem a könyvecskéért, sem a vásárlásnál **nem fizet semmit!!**

**Minden üzletbe úgy léphet be ez utal-
ványokkal, mint a készpénzvevő!!**

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. vasnagykereskedése
Telefon 6. és 15-48. Debrecen.

Kitűnő tűtöképességű magyar „Perpetuum“-kályhák
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bődnők, disznóölő-kések, húsvágó-gépek

Ruha-, télikabát- és felöltőszövetekben
legnagyobb választék és legolcsóbb árak

„**Posztóház**“-ban

Debrecen, Svetits-palota.

Kérjen mintákat!

Telefon: 34-47.

Vigyázzon!

Csak szaküzletben vásároljon!

SZENDRŐ SÁNDOR

zongora-, grammofoon-, hangszerraktár
DEBRECEN, BATHYÁNY-UTCA 22. SZ.

Zongorahangolás, javítás Tennisz-ütők szakszerű
helyben és vidéken. hűrozása és javítása.

Központi fűtés, víz, gáz, csatorna
KÉSZÍTÉS, ÁTALAKÍTÁS, JAVÍTÁS, KARBANTARTÁS. MINTARAKTÁRI

Telefon: 19-37.

GYENES

DEBRECEN,
Szent Anna-utca 8.